

คำวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญ ของศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศ

เดือนธันวาคม ๒๕๖๖

กองรัฐธรรมนูญต่างประเทศ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

คำนำ

สำหรับเอกสารคำวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญของศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศ ประจำเดือน ธันวาคม ๒๕๖๖ กองรัฐธรรมนูญต่างประเทศได้ศึกษาค้นคว้าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่น่าสนใจมานำเสนอ อาทิ กรณีพิจารณาความชอบด้วย รัฐธรรมนูญของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตามคำร้องของคณะผู้บริหารสูงสุดของศาลมณฑล ทหารแห่งเลนินกราดของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย กรณีการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของ กฎหมายว่าด้วยความลับส่วนบุคคลของศาลรัฐธรรมนูญแห่งประเทศมองโกเลีย กรณีสิทธิในการศึกษาของเด็ก ผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดาและไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐ อาเซอร์ไบจาน และกรณีการจำกัดเสรีภาพในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากมาตรการกักกันตาม มติคณะรัฐมนตรีของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐลิทัวเนีย

กองรัฐธรรมนูญต่างประเทศหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารคำวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญของ ศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศฉบับนี้ จะเป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานที่ทำให้ทุกท่านได้ทราบถึงบทบาทของ ศาลรัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆ รวมถึงเป็นจุดเริ่มต้นให้แก่ผู้สนใจในการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ในทาง วิชาการและในการปฏิบัติงานต่อไป

กองรัฐธรรมนูญต่างประเทศ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
ธันวาคม ๒๕๖๖

สารบัญ

หน้า

๑. สรุปข้อเท็จจริงและคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย ๑
คำวินิจฉัยที่ 27-P วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๖ (ค.ศ. ๒๐๑๓)
กรณีพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตามคำร้องของคณะ
ผู้บริหารสูงสุดของศาลมณฑลทหารแห่งเลนินกราด
๒. สรุปข้อเท็จจริงและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแห่งมองโกเลีย ๖
คำวินิจฉัยที่ ๐๒ วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๗ (ค.ศ. ๒๐๑๔)
กรณีการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายว่าด้วยความลับส่วนบุคคล
๓. สรุปข้อเท็จจริงและคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอาเซอร์ไบจาน ๑๔
คำวินิจฉัยลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗)
กรณีสิทธิในการศึกษาของเด็กผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดาและไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา
๔. สรุปข้อเท็จจริงและคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐลิทัวเนีย ๒๖
คำวินิจฉัย เลขที่ KT8-N1/2023 ลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๖ (ค.ศ. ๒๐๒๓)
กรณีการจำกัดเสรีภาพในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากมาตรการกักกันตามมติคณะรัฐมนตรี

สรุปข้อเท็จจริงและคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย
คำวินิจฉัยที่ 27-P วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๖ (ค.ศ. ๒๐๑๓)
กรณีพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
ตามคำร้องของคณะผู้บริหารสูงสุดของศาลมณฑลทหารแห่งเลนินกราด

นายชยันเรศ เลียงวัฒนกุล
 คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
 นางสาวเปรมิกา แสนทอง
 นักวิชาการศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติการ

๑. บทสรุปแห่งคดี

ในคดีนี้ เริ่มต้นมาจากการที่นายคอนสแตนติน มาร์กิน ซึ่งเป็นนายทหารของกองทัพรัสเซีย ถูกปฏิเสธการขอลาเพื่อเลี้ยงดูบุตร (Paternity leave) ซึ่งถือเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคล จนเป็นเหตุให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ และภายหลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว นายมาร์กินได้ยื่นคำร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป ซึ่งต่อมาศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้มีคำพิพากษาให้รัสเซียจ่ายค่าชดเชยให้แก่นายมาร์กิน

คณะผู้บริหารสูงสุดแห่งศาลมณฑลทหารแห่งเลนินกราด จึงได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติมาตรา ๑๑ และมาตรา ๓๙๒ วรรคสี่ (๓) และ (๔) ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง อันเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการที่คำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (the European Court of Human Rights) มีผลผูกพันสหพันธรัฐรัสเซีย และตัดสินให้รัสเซียมีหน้าที่ที่จะต้องจ่ายค่าชดเชยให้กับผู้เสียหายและให้การรับรองว่าสิทธิที่ถูกละเมิดจะได้รับการเยียวยา ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปมิได้เป็นองค์กรที่มีอำนาจอยู่เหนือองค์กรตุลาการภายในประเทศ คำพิพากษาศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปจึงไม่สามารถเพิกถอนคำตัดสินของศาลที่เกิดขึ้นภายในดินแดนของรัฐที่ลงนามเป็นภาคีในอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (the European Convention on Human Rights) อย่างไรก็ตาม ถ้าหากคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ รัสเซียย่อมต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้นโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ ขณะเดียวกันคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปก็ถือเป็นพื้นฐานสำหรับการพิจารณาวินิจฉัยคดีที่มีข้อเท็จจริงใหม่เกิดขึ้นในภายหลัง

๒. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง*

* The Civil Procedural Code of the Russian Federation

Article 11 Regulatory legal acts applied by the court in resolution of civil cases

1 ...

Etc.

มาตรา ๑๑ บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ปรับใช้โดยศาลในการพิจารณาคดีแพ่ง

(๑) ...

(๕) ...

มาตรา ๓๙๒ เหตุแห่งการพิจารณาคำพิพากษาของศาลและการมีผลใช้บังคับตามกฎหมาย (กรณีการขอให้พิจารณาคดีใหม่หรือมีข้อเท็จจริงใหม่)

๔. ข้อเท็จจริงใหม่ ได้แก่

(๓) ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย พิจารณาแล้วเห็นว่า การปรับใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายแก่คดีไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ ในกรณีที่มีการบังคับตามคำตัดสินและผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

(๔) ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติพิพาทที่ศาลภายในใช้บังคับแก่คดี ขัดต่ออนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ในกรณีที่มีการบังคับตามคำตัดสินและผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป

๓. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐรัสเซียได้พิจารณากรณีการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปขัดต่อหลักการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องจากผู้ร้องซึ่งเป็นศาลทหารในนครเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก (Saint Petersburg) ภายหลังจากที่ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้มีการพิจารณาคดีของนายคอนสแตนติน มาร์กิน (Konstantin Markin) ในกรณีการเลือกปฏิบัติที่เกิดขึ้นภายในกองทัพ

ในกรณีของนายมาร์กิน (ผู้ซึ่งเป็นนายทหารและเป็นพ่อของบุตร ๓ คน) เกิดขึ้นจากการที่ถูกปฏิเสธการขอลาเพื่อเลี้ยงดูบุตร (paternity leave) โดยในปี ๒๕๕๒ ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยยกคำร้องของนายมาร์กิน โดยระบุว่าข้อจำกัดดังกล่าวใช้บังคับกับนายทหารผู้ซึ่งมีบุตร อันเป็นข้อจำกัดที่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ในการการป้องกันประเทศ (the interest of national defense) ซึ่งต่อมา

5 ...

Article 392 Grounds for review of court decisions, entered into legal force (for newly opened or new circumstances)

4. New circumstances include

Etc.

(3) recognition by the Constitutional Court of the Russian Federation is not corresponding to the Constitution of the Russian Federation law applied in specific case, in connection with the adoption of a decision in which the applicant appealed to the Constitutional Court of the Russian Federation;

4) determination by the European Court of Human Rights of a violation provisions of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms in consideration by the court of a specific case, in connection with the adoption of a decision on to which the applicant applied to the European Court of Human Rights;

Etc.

ในปี ๒๕๕๕ องค์คณะใหญ่ของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (the Grand Chamber of the ECHR) ได้พิพากษาว่า คำสั่งตามลำดับชั้นการบังคับบัญชาถือเป็นการเลือกปฏิบัติ และพิพากษาให้นายมาร์กินได้รับค่าชดเชยจากรัฐบาลรัสเซียเป็นจำนวนเงิน ๖,๑๕๐ ยูโร เนื่องจากละเมิดสิทธิของนายมาร์กิน

อย่างไรก็ดี ศาลรัฐธรรมนูญมิได้วินิจฉัยให้กฎหมายว่าด้วยการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของนายทหารขัดต่อรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จึงเห็นว่า มาตรา ๓ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (the Code of Criminal Procedure) อันเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลทหารได้แย่งนั้น มิได้นำมาใช้บังคับกับคดีนี้ กล่าวคือ คำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปนั้นมีผลผูกพันกับรัสเซีย และรัฐก็มีหน้าที่ที่จะต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ผู้เสียหาย รวมถึงให้การรับรองว่าสิทธิที่ถูกละเมิดนั้นจะได้รับการเยียวยา หรือในอีกแง่หนึ่ง ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปมิใช่องค์กรที่อยู่เหนือองค์กรตุลาการภายในประเทศ ดังนั้น คำพิพากษาศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปจึงไม่สามารถเพิกถอนคำตัดสินของศาลที่เกิดขึ้นภายในดินแดนของรัฐที่ลงนามเป็นภาคีในอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (the European Convention on Human Rights) อย่างไรก็ตาม คำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปก็ถือเป็นพื้นฐานสำหรับการพิจารณาวินิจฉัยคดีที่มีข้อเท็จจริงใหม่เกิดขึ้นในภายหลัง

ขณะที่ศาลสูงสุดชี้ให้เห็นว่า ในกรณีที่คดีได้รับการพิจารณาบนพื้นฐานของคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป กรณีก็ไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องเพิกถอนคำตัดสินของศาลรัสเซีย ซึ่งหากศาลประสบกับปัญหาเกี่ยวกับการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษา ศาลนั้นก็อาจร้องขอความเห็นจากศาลรัฐธรรมนูญเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นได้

อย่างไรก็ดี ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปมีสิทธิชี้ให้แต่ละประเทศเห็นข้อผิดพลาดในกฎหมายของประเทศนั้น แต่หากคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ รัฐภาคีย่อมต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ

Sections 2 and 3 of Article 55 imply that detention for an uncertain period is not only an impermissible restriction on the liberty and security of person, but (in its very essence) denial of the right itself.

Nevertheless, the provisions of Section 2, Article 31, Law of the USSR “On the Legal Status of Aliens in the USSR”, in its literal meaning is regarded in law-enforcement practice as a ground for detention of a person for a period over 48 hours without a court decision. These provisions violate every person’s constitutional right to liberty and security of person and access to court and therefore do not conform to Articles 22 and 46 of the Constitution of the Russian Federation.

Case 6: Judgment of 6 December 2013 № 27 -P

Identification

a) Russia, b) Constitutional Court of the Russian Federation, c) 6 December 2013, d) 27-P, e) constitutional review (referral by a court) f) Case on the review of constitutionality of the provisions of Article 11 and Items 3 and 4 of Section 4 of Article 392 of the Civil Procedure Code of the Russian Federation in connection with the request of the Presidium of Leningrad Circuit Military Court

Headnotes

The final judgments of the European Court of Human Rights are binding on Russia. The State has an obligation to pay compensation to the victim and ensure that the rights violated are restored. On the other hand, the ECHR is not a body that stands over the national courts. If the judgment of the ECHR clashes with the Constitution, the State must act accordingly, bearing its national interests in mind.

Summary

The Constitutional Court ruled on the question whether to apply the judgments of the European Court of Human Rights (ECHR) that oppose the principles laid down in the Constitution.

The case was prompted by a request to clarify the law from the military court in Saint Petersburg, following the European Court's review of the high-profile case of Konstantin Markin concerning discrimination within the army.

The case of officer Markin, a father of three children, was brought as a result of his command's refusal to grant him paternity leave.

In 2009, the Constitutional Court had rejected the application lodged by Markin, stating that the restrictions applying to servicemen with children were justified by the interests of national defence.

In 2012, the Grand Chamber of the ECHR (as had one of the Court's chambers in 2010) recognised that this decision of the commanding hierarchy had been discriminatory and awarded Markin compensation of 6,150 euros to be paid by Russia for violating his rights.

The Constitutional Court had not declared the laws on leave for servicemen to be unconstitutional. It concluded that, consequently, Article 3 of the Code of Criminal Procedure challenged by the military court did not apply to this case.

On the one hand, the final judgments of the ECHR are binding on Russia, and the State has an obligation to pay compensation to the victim and ensure that the rights violated are restored.

On the other hand, the ECHR is not a body that stands over the national courts. Accordingly, an ECHR judgment cannot annul a court ruling handed down on the territory of a State signatory to the European Convention on Human Rights. However, it constitutes a basis for reviewing cases in the light of newly discovered facts.

The Supreme Court has already long pointed out that if a case is reviewed based on an ECHR judgment, it is not mandatory to annul the decisions handed down by Russian courts.

If the Court has difficulties concerning a judgment's application, it may request an opinion of the Constitutional Court to settle a case.

The European Court of Human Rights has the right to point out to countries errors found in their laws. If ECHR judgments clash with the Constitution, the State must act accordingly, bearing its national interests in mind.

สรุปข้อเท็จจริงและคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญแห่งมองโกเลีย
คำวินิจฉัยที่ ๐๒ วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๗ (ค.ศ. ๒๐๑๔)
กรณีการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายว่าด้วยความลับส่วนบุคคล

นางสาวเปรมิกา แสนทอง
นักวิชาการศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติการ
กองรัฐธรรมนูญต่างประเทศ

๑. บทสรุปแห่งคดี

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๕ คน (Medium bench) ได้มีคำวินิจฉัยขั้นต้น (first decision) เลขที่ ๐๕ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๗ เห็นว่า บทบัญญัติของมาตรา ๔ (๔) ของกฎหมายว่าด้วยความลับส่วนบุคคล (the Law on individual secrecy) ซึ่งบัญญัติว่า “โรคอื่นนอกเหนือจากที่ระบุไว้ซึ่งเป็นอันตรายต่อสาธารณะ” ซึ่งระบุไว้ใน (๒) ข้อ ๒ ของมาตรานี้ ไม่รวมถึงการติดเชื้อไวรัสที่ทำให้ภูมิคุ้มกันบกพร่อง (Human Immunodeficiency Virus (HIV)) และโรคเอดส์ (Acquired Immunodeficiency Syndrome (AIDS))” ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖ (๑๓) สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย มาตรา ๑๖ (๑๗) สิทธิมนุษยชนศักดิ์ศรี และชื่อเสียงของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย และ มาตรา ๑๙ (๑) หน้าที่ของรัฐในการตรากฎหมายเพื่อรับรองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ ซึ่งต่อมาสภาผู้แทนราษฎร ได้มีการอภิปรายคำวินิจฉัยขั้นต้นดังกล่าวในการประชุมเมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๗ และมีมติไม่เห็นชอบด้วยกับคำวินิจฉัยขั้นต้นดังกล่าว

อนึ่ง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๖ (๓) ประกอบกฎหมายว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ (๒) และ (๔) และกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑ (๒) และมาตรา ๓๖ (๓) กำหนดให้ ในกรณีที่คำตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญถูกปฏิเสธโดยสภาผู้แทนราษฎร ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจในการพิจารณาข้อพิพาทดังกล่าวใหม่โดยองค์คณะตุลาการแบบเต็มองค์คณะ ซึ่งหากเหตุแห่งการปฏิเสธของสภาผู้แทนราษฎรสามารถรับฟังได้ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเพิกถอนคำวินิจฉัยดังกล่าว แต่หากมติของสภาผู้แทนราษฎรมีอจรับฟังได้ ก็ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยเพิกถอนมติสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าว ทั้งนี้ ในกรณีนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยเพิกถอนมติของสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่เห็นชอบด้วยกับคำวินิจฉัยขั้นตอนของศาลรัฐธรรมนูญ และวินิจฉัยให้บทบัญญัติมาตรา ๔ (๔) ของกฎหมายว่าด้วยความลับส่วนบุคคล (the Law on individual secrecy) ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖ (๑๓) (๑๗) และมาตรา ๑๙ (๑)

๒. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ รัฐธรรมนูญมองโกเลีย ค.ศ. ๑๙๙๒^๑

^๑ The Constitution of Mongolia 1992

Article 14 (Equality, Right to Personality)

(1) All persons lawfully residing within Mongolia are equal before the law and the courts.

(2) No person may be discriminated on the basis of ethnic origin, language, race, age, sex, social origin or status, property, occupation or post, religion, opinion, or education. Everyone is a person before the law.

มาตรา ๑๔ ความเสมอภาค สิทธิส่วนบุคคล

(๑) ทุกคนที่พำนักอยู่ในมองโกเลียอย่างถูกต้องตามกฎหมายมีความเท่าเทียมกันตามกฎหมายและศาล

(๒) ห้ามมิให้บุคคลใดถูกเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของชาติพันธุ์ ภาษา เชื้อชาติ อายุ เพศ แหล่งกำเนิด หรือสถานะทางสังคม ทรัพย์สิน อาชีพหรือตำแหน่งงาน ศาสนา ความคิดเห็น หรือการศึกษา ทุกคนคือบุคคลที่อยู่ภายใต้กฎหมาย

มาตรา ๑๖ สิทธิพลเมือง

พลเมืองของมองโกเลียมีสิทธิและเสรีภาพดังต่อไปนี้

(๑๓) สิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยส่วนบุคคล ห้ามมิให้ผู้ใดถูกตรวจค้น จับกุม คุมขัง ประหารชีวิต หรือจำกัดเสรีภาพ เว้นแต่ตามวิธีการและเหตุที่กฎหมายกำหนด ห้ามมิให้ผู้ใดถูกทรมาน ไร้มนุษยธรรม (inhuman) ทารุณ หรือย่ำยีศักดิ์ศรี ในกรณีที่ถูกจับกุม จะต้องแจ้งให้ครอบครัวและทนายของเขาหรือเธอทราบถึงเหตุผลในการจับกุมภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ความเป็นส่วนตัวของพลเมือง ครอบครัว การติดต่อสื่อสาร และที่อยู่อาศัย ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

(๑๗) สิทธิในการแสวงหาและรับข้อมูล เว้นแต่ที่รัฐและหน่วยงานของรัฐมีพันธะผูกพันตามกฎหมาย ให้ปกป้องไว้เป็นความลับ เพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรี และชื่อเสียงของบุคคล และเพื่อรับรองการป้องกันประเทศ ความปลอดภัย และความสงบเรียบร้อยของสาธารณะ ข้อมูลที่ไม่อยู่ภายใต้การเปิดเผยจะต้องถูกจำแนกและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

มาตรา ๑๙ ความรับผิดชอบ ข้อจำกัด

(๑) รัฐจะต้องรับผิดชอบต่อพลเมืองในการสร้างหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย และอื่นๆ เพื่อประกันสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ และการฟื้นคืนสิทธิที่ถูกละเมิด

Article 16 (Citizen's Rights)

The citizens of Mongolia are enjoying the following rights and freedoms:

(13) The right to personal liberty and safety. No one may be searched, arrested, detained, persecuted, or restricted of liberty save in accordance with procedures and on grounds determined by law. No one may be subjected to torture, inhuman, cruel, or degrading treatment. Where a person is arrested his or her family and counsel shall be notified within a period of time established by law of the reasons for the arrest. Privacy of citizens, their families, correspondence, and homes are protected by law.

(17) The right to seek and receive information except that which the state and its bodies are legally bound to protect as secret. In order to protect human rights, dignity, and reputation of persons and to ensure national defense, security, and public order, the information which is not subject to disclosure must be classified and protected by law.

Article 19 (Responsibility, Restrictions)

(1) The State is responsible to the citizens for the creation of economic, social, legal, and other guarantees ensuring human rights and freedoms, for the prevention of violations of human rights and freedoms, and restoration of infringed rights.

๒.๒ กฎหมายว่าด้วยความลับส่วนบุคคล ค.ศ. ๑๙๙๕^๒

มาตรา ๔ การจำแนกความลับส่วนบุคคล

(๑) ความลับส่วนบุคคลจะถูกจำแนกดังนี้

๑. ความลับด้านการสื่อสาร
๒. ความลับด้านสุขภาพ
๓. ความลับด้านทรัพย์สิน
๔. ความลับด้านครอบครัว
๕. ความลับอื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

(๒) เจื่อนไขในการรักษาความลับด้านการสื่อสาร สุขภาพ ทรัพย์สิน และครอบครัว ให้อ้างอิงคำจำกัดความต่อไปนี้

๑. ความลับด้านการสื่อสารหมายถึงข้อมูล เอกสาร และวัตถุที่มีการแลกเปลี่ยนกับบุคคลและองค์กรอื่นโดยการส่งไปรษณีย์ประเภทต่างๆ เช่น จดหมาย โทรศัพท์ พست และการร้องขอ

^๒ Law on individual secrecy 1995

Article 4 Classification of individual secrecy

(1) Individual secrecy shall be classified as follows:

- 1/secracy of communications;
- 2/secracy of health;
- 3/secracy of property;
- 4/secracy of family;
- 5/other secrets defined by the law.

(2) The terms secracy of communications, health, property, and family shall refer to the following definitions:

1/secracy of communications shall refer to information, documents, and objects that are exchanged with other individuals and organizations by various types of postage such as letters, telegrams, parcels, and requests;

2/secracy of health shall refer to the information on defects of the individual's body and organs and information on illness of individuals except for certain infectious diseases that would bring dangers to the public;

3/secracy of property shall refer to the information, documents, data, contracts, and objects that are only accessible to the owner or individuals assured by the owner of the property, intellectual property, or rights and that are accessed by authoritative organizations and officials through their duties and responsibilities;

4/secracy of family shall refer to information that would affect the concerning individual and their family's lawful interests, identity, and prominence in the case of disclosure.

3) Individuals shall be able to keep their own archives, savings, notes, secured objects, and relevant video and audio recordings.

4) HIV and AIDS shall not be considered as the "decease other than the publicly dangerous, special some infectious deceases" set out in the 2.2 of this article.

๒. ความลับด้านสุขภาพ หมายถึง ข้อมูลความบกพร่องของร่างกายและอวัยวะของแต่ละบุคคล และข้อมูลการเจ็บป่วยของบุคคล ยกเว้นโรคติดเชื้อบางชนิดที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสาธารณะ

๓. ความลับด้านทรัพย์สินหมายถึงข้อมูล เอกสาร ข้อมูล สัญญา และวัตถุที่สามารถเข้าถึงได้เฉพาะเจ้าของหรือบุคคลที่รับรองโดยเจ้าของทรัพย์สิน ทรัพย์สินทางปัญญา หรือสิทธิ และที่เข้าถึงได้โดยองค์กรและเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเท่านั้น ผ่านหน้าที่และความรับผิดชอบของตน

๔. ความลับด้านครอบครัวหมายถึงข้อมูลที่จะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ทางกฎหมายตัวตน และชื่อเสียงของบุคคลที่เกี่ยวข้องและครอบครัวในกรณีเปิดเผยข้อมูล

(๓) บุคคลจะต้องสามารถเก็บเอกสารสำคัญ เงินฝากออมทรัพย์ บันทึกรักษาสุขภาพ ความเป็นความลับ และการบันทึกวิดีโอและการบันทึกเสียงที่เกี่ยวข้องของตนเองได้

(๔) การติดเชื้อ HIV และโรคเอดส์จะไม่ถือเป็น "การเสียชีวิตที่นอกเหนือจากการเสียชีวิตจากการติดเชื้อบางชนิดที่เป็นอันตรายต่อสาธารณะ" ที่กำหนดไว้ในข้อ ๒.๒ ของมาตรา

๓. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญมองโกเลีย โดยองค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๕ คน (Medium Bench Session) ซึ่งมีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยขั้นต้น (first decision) ได้พิจารณาเกี่ยวกับกรณีนี้เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๗ และได้มีคำวินิจฉัย เลขที่ ๐๕ (Conclusion number 05)^๓ โดยเห็นว่า มาตรา ๔ (๔) ของกฎหมายว่า

^๓ กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (The Law on Constitutional Court Procedure) มาตรา ๓ วรรคสอง บัญญัติว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีองค์คณะเล็ก (Small bench) ประกอบด้วย ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๓ คน องค์คณะกลาง (Medium bench) ประกอบด้วย ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๕ คน และแบบเต็มองค์คณะ (Full bench) ประกอบด้วย ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๗ - ๙ คน ทำหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยและออกคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในคดีพิพาททางรัฐธรรมนูญ (Constitutional disputes)

ขณะที่ มาตรา ๓ วรรคสาม บัญญัติให้ คำร้องเกี่ยวกับการวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่าจะกำหนดให้มีการนั่งพิจารณาหรือไม่ คำร้องเกี่ยวกับข้อมูลและการร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับการพิจารณาโดยองค์คณะตุลาการ ๓ คน ขณะที่คำวินิจฉัยขั้นต้น (first decision) ในการขอให้พิจารณาในทุกกรณีให้กระทำโดยองค์คณะตุลาการ ๕ คน และในกรณีองค์คณะใหญ่ (full bench) หรือในกรณีตุลาการที่เข้าร่วมพิจารณาในแต่ละองค์คณะไม่สามารถวินิจฉัยได้ ให้องค์คณะที่ประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่า ๗ คน ปรีชาหาหรือและมีคำวินิจฉัยอันถึงที่สุด (Final decision) ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการที่สภาผู้แทนราษฎร (the State Great Khural) ปฏิเสธคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ หรือเมื่อมีกรณีใหม่อันเกิดจากคำวินิจฉัยก่อนหน้านี้ที่ยื่นโดยเสียงข้างมากของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้พิจารณาใหม่ และมีคำวินิจฉัยอันถึงที่สุด

นอกจากนี้ มาตรา ๓๑ วรรคแรก บัญญัติให้ คำตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญ (Decisions of the Tsets) ย่อมกระทำในรูปแบบของคำวินิจฉัย (Judgment) มติ (Resolution) หรือการรับรอง (Certification) และวรรคสอง บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีคำวินิจฉัยในกรณีพิพาทตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓ (๑) (๒) และ (๓) ของกฎหมายนี้ (ได้แก่ การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย หรือมติของสภาผู้แทนราษฎร ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพระราชกำหนดหรือคำตัดสินใด ๆ ของประธานาธิบดีแห่งมองโกเลีย ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของมติคณะรัฐมนตรี ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่มองโกเลียลงนามเข้าเป็นภาคี ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของคำตัดสินของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับการออกเสียงประชามติ และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและประธานาธิบดี) นอกจากนี้ ยังมีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญของประธานาธิบดี ประธานสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรี ประธานศาลสูงสุด และอัยการสูงสุด และมีอำนาจในการพิจารณาถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง อาทิ ประธานาธิบดี ประธานสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรี และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) นอกจากนี้ ในการ

ด้วยความลับส่วนบุคคล (the Law on individual secrecy) ที่บัญญัติว่า “โรคอื่นนอกเหนือจากที่ระบุไว้ซึ่งเป็นอันตรายต่อสาธารณะ” ซึ่งระบุไว้ใน (๒) ข้อ ๒ ของมาตรานี้ ซึ่งไม่รวมถึงการติดเชื้อ HIV และโรคเอดส์” ขัดต่อรัฐธรรมนูญมองโกเลีย มาตรา ๑๖ (๑๓) ซึ่งบัญญัติว่า “ความเป็นส่วนตัวของพลเมือง... ย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย” และ (๑๗) ซึ่งบัญญัติว่า “เพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรี และชื่อเสียงของบุคคล ... ซึ่งย่อมไม่ถูกเปิดเผย ย่อมถูกตัดสินและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย” รวมถึงมาตรา ๑๙ (๑) ซึ่งบัญญัติว่า “รัฐย่อมต้องรับผิดชอบต่อพลเมืองในการตรากฎหมาย... เพื่อเป็นหลักประกันในการรับรองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ...” อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔ (๑) และ (๒)

ทั้งนี้ สภาผู้แทนราษฎรแห่งมองโกเลีย (the State Great Khural) ได้มีการหารือเกี่ยวกับคำวินิจฉัยเลขที่ ๐๕ ขององค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๕ คน ในการประชุมใหญ่ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๗ และได้มีมติเลขที่ ๕๖ ไม่ยอมรับคำวินิจฉัยดังกล่าว^๔

ในคำวินิจฉัยอันถึงที่สุดนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมองโกเลียได้ให้เหตุผลในการวินิจฉัยบทบัญญัติพิพาท ดังนี้

๑. ในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยความลับส่วนบุคคล เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๕ ได้มีการแก้ไขมาตรา ๔ (๔) โดยกำหนดว่า ข้อมูลเกี่ยวกับโรคของบุคคลที่ติดเชื้อไวรัสที่ทำให้ภูมิคุ้มกันบกพร่อง (HIV) และโรคเอดส์ (AIDS) ย่อมไม่ถูกรวมอยู่ในข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล นั้น การแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว ถือเป็นกฎหมายที่อาจส่งผลกระทบต่อหลายประการ อาทิ เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีและชื่อเสียงของบุคคลที่ติดเชื้อไวรัส HIV และโรคเอดส์ เป็นการกีดกันบุคคลดังกล่าวออกจากชุมชน และเป็นการทำให้ผู้ติดเชื้อไม่เข้ารับการตรวจและรักษาทางการแพทย์โดยไม่เปิดเผยความเจ็บป่วย

๒. คำวินิจฉัย เลขที่ ๐๕ ของศาลรัฐธรรมนูญ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๔ (๔) ของกฎหมายว่าด้วยความลับส่วนบุคคล ซึ่งบัญญัติว่า “โรคอื่นนอกเหนือจากที่ระบุไว้ซึ่งเป็นอันตรายต่อสาธารณะ” ตามที่ระบุไว้ใน (๒) ข้อ ๒ ของมาตรานี้ ย่อมไม่รวมถึงการติดเชื้อ HIV และโรคเอดส์” ถือเป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖ (๑๓) ซึ่งบัญญัติว่า “ความเป็นส่วนตัวของพลเมือง... ย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย” และ (๑๗) ซึ่งบัญญัติว่า “เพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรี และชื่อเสียงของบุคคล ... ซึ่งย่อมไม่ถูกเปิดเผย ย่อมถูกตัดสินและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย” รวมถึงมาตรา ๑๙ (๑) ซึ่งบัญญัติว่า “รัฐย่อมต้องรับผิดชอบต่อพลเมืองในการตรากฎหมาย... เพื่อเป็นหลักประกันในการรับรองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ...”

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้บทบัญญัติมาตรา ๔ (๔) ของกฎหมายว่าด้วยความลับส่วนบุคคล (the Law on individual secrecy) ซึ่งกำหนดให้ ข้อมูลเกี่ยวกับโรคของบุคคลที่ติดเชื้อ

พิจารณาให้การรับรองข้อพิพาทตามมาตรา ๒๑ (๔) ตามกฎหมายนี้ที่เกี่ยวกับมติขององค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีให้เป็นอำนาจขององค์คณะกลาง (Medium bench) และองค์คณะแบบเต็มองค์คณะ

^๔ กฎหมายว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ (The Law of Mongolia on the Constitutional Court (Tset)) มาตรา ๘ (๒) กำหนดให้ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการกำกับดูแลการบังคับใช้รัฐธรรมนูญผ่านการออกคำวินิจฉัย (หรือข้อสรุป-conclusion) จากนั้น ให้ศาลรัฐธรรมนูญส่งคำวินิจฉัยดังกล่าวไปยังสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งหากสภาผู้แทนราษฎรไม่ยอมรับคำวินิจฉัยดังกล่าว ก็ให้ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาเหตุผล และพิจารณาวินิจฉัยอันถึงที่สุดต่อไป ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๖ (๓)

ไวรัสที่ทำให้ภูมิคุ้มกันบกพร่อง (Human Immunodeficiency Virus (HIV)) และโรคเอดส์ (Acquired Immunodeficiency Syndrome (AIDS)) สิ้นผลใช้บังคับ เนื่องจากขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖ (๑๓) (๑๗) และมาตรา ๑๙ (๑) และวินิจฉัยให้มติของสภาผู้แทนราษฎร เลขที่ ๕๖ เรื่อง “คำวินิจฉัย เลขที่ ๐๕ ของศาลรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๗” ลงวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๗ สิ้นผลใช้บังคับ ทั้งนี้ คำวินิจฉัยนี้ให้ถือเป็นที่สุด และมีผลในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย

.....

Final adjudication of dispute on constitutionality of provisions of Article 4, part 4 of the Law of Mongolia on Privacy

Country	MONGOLIA	Name of the Institution	Constitutional Court of Mongolia
Chamber		Date of the decision	2014-12-12
Number of decision or case	No.02	Non-official publication	

Final adjudication of dispute on constitutionality of provisions of Article 4, part 4 of the Law of Mongolia on Privacy

Dispute on inconsistency of Article 4, part 4 of the Law of Mongolia on Privacy stipulating: "Diseases other than certain specific, dangerous to the public diseases" specified in part 2, subpart 2 of this Article, do not include infection with Human Immunodeficiency Virus (HIV) and Acquired Immuno Deficiency Syndrome (AIDS)" with the provisions of Article 16, part 13 of the Constitution of Mongolia stipulating: "Privacy of citizens ... shall be protected by the law"; part 17 of this Article stipulating: "In order to protect human rights, dignity and reputation of persons ..., which are not subject to disclosure, shall be determined and protected by law"; Article 19, part 1 stipulating: "The State shall be responsible to the citizens for the creation of legal ... guarantees ensuring human rights and freedoms ...".

The Constitutional Court discussed this dispute at its Medium Bench Session on 10 September 2014, and rendered the conclusion number 05 that provision of Article 4, part 4 of the Law on Privacy stipulating: "Diseases other than certain specific dangerous to public diseases" specified in part 2, subpart 2 of this Article, do not include infection with Human Immunodeficiency Virus (HIV) and Acquired Immuno Deficiency Syndrome (AIDS)", has breached the provisions of Article 16, part 13 of the Constitution of Mongolia, stipulating: "Privacy of citizens ... shall be protected by law"; part 17 of this Article stipulating: "In order to protect human rights, dignity and reputation of persons ..., which are not subject to disclosure, shall be determined and protected by law"; Article 19, part 1 stipulating: "The State shall be responsible to the citizens for the creation of legal ... guarantees ensuring human rights and freedoms ..."; and has not breached the relevant provisions of Article 14, parts 1 and 2 of the Constitution of Mongolia. The Parliament of Mongolia (State Great Khural) discussed the above conclusion of the Constitutional Court) on the plenary session of 9 October 2014, and rendered resolution number 56 on rejection to accept the first clause of conclusion number 05, dated 10 September 2014.

GROUPS:

1. An amendment of 13 December 2012, made to Article 4, part 4 of the Law on Privacy stipulating that information on disease, of a person infected with Human Immunodeficiency Virus (HIV) and Acquired ImmunoDeficiency Syndrome (AIDS), was excluded from the health privacy of the person, is considered to be a regulation that might cause such consequences as: violation of dignity and reputation of the persons with infection of Human Immunodeficiency Virus (HIV) and Acquired Immuno Deficiency Syndrome (AIDS); deprivation of them from the community; and avoidance of the infected persons from enrolment in medical tests and treatment, without concealment of disease.

2. Conclusion number 05 of the Constitutional Court of 2014 that the provision of Article 4, part 4 of the Law on Privacy stipulating: "Diseases other than certain specific, dangerous to the public diseases" specified in part 2, subpart 2 of this Article do not include infection with Human Immunodeficiency Virus (HIV) and Acquired ImmunoDeficiency Syndrome (AIDS)" breached the provisions of Article 16, part 13 of the Constitution of Mongolia stipulating: "Privacy of citizens ... shall be protected by law"; part 17 of this Article stipulating: "In order to protect human rights, dignity and the reputation of persons ..., which are not subject to disclosure, shall be determined and protected by law"; Article 19, part 1 stipulating: "The State shall be responsible to the citizens for the creation of legal ... guarantees ensuring human rights and freedoms ..." is considered well-grounded.

Guided by the provisions of Article 64, Article 66, part 3 of the Constitution of Mongolia and Article 8, parts 2 and 4 of the Law on Constitutional Court, Article 31, part 2 and Article 36 part 3 of the Law on Constitutional Court Procedure:

ON BEHALF OF THE CONSTITUTION OF MONGOLIA IT IS RESOLVED:

1. Invalidate the provision of Article 4, part 4 of the Law on Privacy stipulating that information on disease of a person infected with Human Immunodeficiency Virus (HIV) and Acquired ImmunoDeficiency Syndrome (AIDS), as it is in breach of the provisions of Article 16, part 13 stipulating: "Privacy of citizens ... shall be protected by law"; part 17 of this Article stipulating: "In order to protect human rights, dignity and reputation of persons ..., which are not subject to disclosure, shall be determined and protected by law"; Article 19, part 1 stipulating: "The State shall be responsible to the citizens for the creation of legal ... guarantees ensuring human rights and freedoms ..." of the Constitution of Mongolia.
2. Invalidate resolution number 56 of the Parliament of Mongolia (State Great Khural) on "Conclusion number 05 of the Constitutional Court of 2014" dated 9 October 2014.
3. This decision shall be final and is effective upon its issuance.

สรุปข้อเท็จจริงและคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอาเซอร์ไบจาน
คำวินิจฉัยลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗)
กรณีสิทธิในการศึกษาของเด็กผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดาและไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา

นายนิติกร จิรนิติกาลกิจ
 ผู้อำนวยการกองรัฐธรรมนูญต่างประเทศ

๑. บทสรุปแห่งคดี

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่มีบุคคลใดที่จะถูกปฏิเสธสิทธิในการศึกษา (the right to education) ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๔๒ ของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติว่า พลเมืองทุกคนย่อมมีสิทธิในการศึกษา ซึ่งรัฐได้ให้การรับรองการศึกษาระดับมัธยมศึกษาภาคบังคับแบบไม่เสียค่าใช้จ่าย (free obligatory secondary education) นอกจากนี้ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ยังเกี่ยวข้องกับกรณีที่บุคคลผู้ซึ่งอยู่ระหว่างการศึกษา ในสถาบันการศึกษาของรัฐโดยเสียค่าใช้จ่ายด้วยตนเอง (Paid-basis education) และไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาภายหลังจากที่มีอายุครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์ ซึ่งตามหลักการพื้นฐานที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑ วรรคสี่ของของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองทางสังคมของเด็กผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดาและไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา (Law on social protection of children who have lost their parents and are deprived of parental care) กำหนดให้เด็กผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดาและการได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา (parental care) ย่อมมีสิทธิได้รับเงินที่เคยชำระไว้ในระหว่างการศึกษาคืน (จนถึงอายุไม่เกิน ๒๓ ปี) ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๘.๓ ของกฎหมายว่าด้วยการศึกษา (the Law on Education)

๒. สรุปข้อเท็จจริง

นายจาวิดัน กาฟารอฟ (Mr. Javidan Gafarov) ได้ยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองทางสังคมของเด็กผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดาและไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา (Law on social protection of children who have lost their parents and are deprived of parental care) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดาและไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา ทั้งนี้ ในคำร้องระบุว่า ผู้ร้องมีอายุ ๒๑ ปี เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๕ ของมหาวิทยาลัยการแพทย์ (the Medical University) โดยชำระค่าเล่าเรียนด้วยตนเอง ต่อมาบิดาของนายกาฟารอฟได้เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ขณะที่แม่ของนายกาฟารอฟเป็นผู้พิการประเภทที่ ๑ ดังนั้น นายกาฟารอฟจึงได้แจ้งเหตุดังกล่าวไปยังฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัย โดยประสงค์ที่จะยื่นคำร้องเพื่อขอรับสิทธิพิเศษตามที่กฎหมายกำหนด โดยในคำร้องดังกล่าวระบุว่า ตนไม่สามารถที่จะชำระค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา

เนื่องจากเหตุผลที่ได้ระบุไว้ ด้วยเหตุนี้ ตามมาตรา ๕.๑ ของกฎหมายดังกล่าว เด็กผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดาและไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา และอยู่ระหว่างการศึกษานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (state higher educational institutions) ในระดับบัณฑิตศึกษาทุกระดับของหน่วยงานทางด้านวิทยาศาสตร์ที่จัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจของฝ่ายบริหาร (the executive power) รวมทั้งในสถาบันของท้องถิ่น และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และสถาบันการศึกษาพิเศษในระดับมัธยมศึกษา ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการสนับสนุนจากรัฐแบบเต็มจำนวนจนกว่าจะสำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในจดหมายถึงนายกาฟารอฟมีสาระสำคัญระบุว่า ในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มหาวิทยาลัยการแพทย์ (the Medical University) มิได้รับอนุญาตให้ยกเว้นการชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาแก่นักศึกษาโดยปราศจากเหตุผลโดยชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ จดหมายดังกล่าวยังระบุอีกว่า จะชี้แจงเรื่องนี้ไปยังกระทรวงศึกษาธิการด้วย ขณะที่ด้านกระทรวงศึกษาธิการระบุว่า ตามกฎหมายแล้ว เด็กที่สูญเสียบิดามารดาและไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาหรือจากบุคคลที่มีสถานะเช่นเดียวกับบิดามารดา (กล่าวคือ คนหนึ่งเสียชีวิต ส่วนอีกคนหนึ่งเป็นผู้พิการประเภทที่ ๑ หรือประเภทที่ ๒) จะต้องเป็นเด็กที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ดังนั้น จากหลักดังกล่าว หลักประกันการศึกษา (Education guarantees) ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕ ของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองทางสังคมของเด็กผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดาและไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา จึงมีได้ครอบคลุมไปถึงบุคคลผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดาและไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา (นักศึกษาหลักสูตร ๒ - ๖ ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๙ - ๒๓ ปี)

อย่างไรก็ดี บริบทของมาตรา ๑ และมาตรา ๕ ของกฎหมายดังกล่าวระบุว่า บุคคลที่แม้จะไม่ได้รับการพิจารณาว่าเป็นเด็กอีกต่อไปแล้ว อาจยังคงได้รับสิทธิพิเศษได้ เช่น บุคคลผู้ที่มีอายุไม่เกิน ๒๓ ปี ซึ่งสูญเสียบิดามารดาตอนอายุไม่เกิน ๑๘ ปี และไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา รวมถึงเป็นนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันการศึกษาพิเศษในระดับบัณฑิตศึกษาในหน่วยงานวิทยาศาสตร์ที่จัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจของฝ่ายบริหาร ย่อมเป็นบุคคลที่อยู่ในข่ายของบทบัญญัติดังกล่าว อย่างไรก็ตาม บุคคลดังกล่าวย่อมได้รับสิทธิพิเศษในกรณีที่สูญเสียบิดามารดาและไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาในกรณีที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี

จากเหตุผลของผู้ร้อง วัตถุประสงค์หลักของกฎหมายดังกล่าวประกอบไปด้วยการที่รัฐจะต้องให้หลักประกันการคุ้มครองทางสังคม (social protection) แก่เด็กผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดาและไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา รวมถึงบุคคลนั้นต้องมีอายุไม่เกิน ๒๓ ปี กรณีนี้จึงเป็นการยอมรับว่าการที่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา เป็นปัจจัยที่ทำให้รัฐจะต้องให้ความคุ้มครองทางสังคม ขณะที่เงื่อนไขในการใช้การสนับสนุนทางสังคม (social support) จะคำนึงถึงการไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาเฉพาะบุคคลผู้ซึ่งมีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี และการให้สิทธิในการศึกษาอย่างต่อเนื่องแก่ผู้ที่มีอายุระหว่าง ๑๘ - ๒๓ ปีเท่านั้น ซึ่งในกรณีของผู้ร้องนั้นถือเป็นสถานการณ์เดียวกันแต่กลับไม่เป็นเช่นนั้น

๓. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอาเซอร์ไบจาน ค.ศ. ๑๙๙๕ แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. ๒๐๑๖
(the Constitution of the Republic of Azerbaijan)

มาตรา ๒๕ สิทธิในการเสมอภาค

๑. บุคคลย่อมเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมายและต่อหน้าศาล

ฯลฯ

มาตรา ๔๒ สิทธิในการศึกษา

๑. พลเมืองทุกคนย่อมมีสิทธิในการศึกษา

๒. รัฐจะต้องให้หลักประกันสิทธิในการศึกษาระดับมัธยมศึกษาภาคบังคับโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

๓. ระบบการศึกษาอยู่ภายใต้การควบคุมโดยรัฐ

๔. รัฐจะต้องให้หลักประกันความต่อเนื่องของการศึกษาให้แก่ผู้ที่มีความสามารถโดยไม่คำนึงถึงสถานะทางการเงินของผู้นั้น

๕. รัฐจะต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำ^๑

๓.๒ กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองทางสังคมของเด็กผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดาและไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา (Law on social protection of children who have lost their parents and are deprived of parental care)

มาตรา ๑ หลักการพื้นฐาน

ฯลฯ

บุคคลผู้ซึ่งเป็นเด็กที่สูญเสียบิดามารดาและไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา – บุคคลผู้มีอายุต่ำกว่า ๒๓ ปี ผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดา รวมทั้งไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา ซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๒๓ ปี และอยู่ในระหว่างการศึกษาระดับเพิ่มเติมในระดับอุดมศึกษา มัธยมศึกษาแบบพิเศษ และสถาบันอาชีวศึกษา และในระดับบัณฑิตศึกษาในหน่วยงานวิทยาศาสตร์ที่จัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจของฝ่ายบริหาร

^๑ The Constitution of the Republic of Azerbaijan

Article 25. Right to equality

I. Everyone shall be equal before the law and the courts.

Etc.

Article 42. Right to education

I. Every citizen has the right to education.

II. The state guarantees the right to free and obligatory secondary education.

III. The education system is controlled by the state.

IV. The state guarantees continued education of talented persons irrespective of their financial position.

V. The state sets minimum educational standards.

ฯลฯ

มาตรา ๕ หลักประกันการศึกษา

เด็กผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดาและไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา รวมถึงเป็นผู้ซึ่งอยู่ระหว่างการศึกษาในสถาบันการศึกษาของรัฐในทุกรูปแบบ หรือในระดับบัณฑิตศึกษาในหน่วยงานวิทยาศาสตร์ที่จัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจของฝ่ายบริหาร หรือสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นและสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา รวมถึงบุคคลดังกล่าว ก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในหน่วยงานวิทยาศาสตร์ที่จัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจของฝ่ายบริหาร ย่อมมีสิทธิได้รับการสนับสนุนจากรัฐแบบเต็มจำนวน^๒

ฯลฯ

๓.๓ กฎหมายว่าด้วยการศึกษา (The Education Law of the Republic of Azerbaijan)

มาตรา ๓๘.๓ สถาบันการศึกษาอาจใช้เงินรายได้ของตนเองเพื่อพัฒนาการศึกษาและการคุ้มครองทางสังคมให้แก่ผู้ศึกษาเล่าเรียนและผู้สอน^๓

๔. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพิจารณานิติฐานะ (Legal position) ตามมาตรา ๔๒ ของรัฐธรรมนูญเห็นว่า รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้พลเมืองทุกคนย่อมมีสิทธิในการศึกษา และรัฐได้ให้หลักประกันแก่การศึกษา

^๒ Law on social protection of children who have lost their parents and are deprived of parental care
Article 1 Basic Concepts

etc.

persons who are among the children who have lost their parents and are deprived of parental care - persons under the age of 23 who have lost their parents, as well as deprived of parental care, who are under 23 years of age studying full-time in higher, secondary specialized and vocational educational institutions and at the master's level of the scientific organization determined by the relevant executive power body.

etc.

Article 5 Education guarantees

Children who have lost their parents and are deprived of parental care, as well as those who are among them, studying in all types of state educational institutions, at the master's degree level of the scientific organization determined by the relevant executive authority, as well as in municipal and private higher, secondary and vocational educational institutions, as well as the persons from among them until they finish the master's level of the scientific institution determined by the relevant executive power body, they are taken on full state support.

etc.

^๓ The Education Law of the Republic of Azerbaijan

Article 38.3 An educational institution may only use its income for the development of education and the social protection of learners and educators.

ภาคบังคับในระดับมัธยมศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (free obligatory secondary education) นอกจากนี้ ระบบการศึกษาต้องอยู่ภายใต้การควบคุมโดยรัฐ และรัฐจะต้องให้หลักประกันความต่อเนื่องของการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถ โดยมีพักต้องพิจารณาถึงสถานะทางการเงินของบุคคลนั้น รวมทั้งจะต้องกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการศึกษาด้วย

อนึ่ง สิทธิดังกล่าวนอกจากจะบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ยังปรากฏอยู่ในกฎหมายระหว่างว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอีกหลายฉบับ อาทิ ข้อบทที่ ๒ พิธีสารที่ ๑ ของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (the European Convention on Human Rights-ECHR) ซึ่งบัญญัติว่า ไม่มีบุคคลใดที่จะถูกปฏิเสธสิทธิในการศึกษา นอกจากนี้ ในการใช้อำนาจหน้าที่ใด ๆ ก็ตาม ซึ่งอนุমানได้ว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาและการเรียนการสอนนั้น รัฐจะต้องเคารพสิทธิของบิดามารดาในการประกันว่า การศึกษาหรือการเรียนการสอนนั้นจะสอดคล้องกับศาสนา (religious) และความเชื่อทางปรัชญาของพวกเขา (philosophical convictions) ขณะเดียวกันสิทธิในการศึกษาก็ได้ถูกระบุไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (the International Covenant on Economic Social and Cultural Rights-ICESCR) ข้อบทที่ ๑๓ และข้อวินิจฉัยที่ ๑๓ (General Comment) ซึ่งได้รับการรับรองเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๙๙ ทั้งนี้ การศึกษาถือได้ว่าเป็นทั้งสิทธิมนุษยชน (Human rights) โดยตัวเอง และยังเป็นวิธีการที่ขาดไม่ได้ (indispensable means) ในการทำให้เกิดการตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ (an indispensable means of realizing other human rights) นอกจากนี้ ในฐานะที่เป็นสิทธิในการเสริมอำนาจ (an empowerment right) การศึกษาถือเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ผู้ใหญ่และเด็กที่เป็นบุคคลชายขอบทางเศรษฐกิจและสังคม (economically and socially marginalized adults and children) สามารถยกระดับและนำพาตัวเองออกจากความยากจนได้ อีกทั้งยังนำมาซึ่งวิธีการในการทำใหตนเองมีส่วนร่วมกับสังคมได้อย่างเต็มที่ ยิ่งไปกว่านั้น การศึกษายังได้รับการพิจารณาว่าเป็นหนึ่งในการลงทุนทางการเงินที่ดีที่สุดที่รัฐสามารถกระทำได้

ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (the European Court of Human Rights) ได้ระบุว่า การศึกษานั้นแตกต่างจากการให้บริการสาธารณะอื่น ๆ กล่าวคือ การศึกษาถือเป็นสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองโดยตรงจากอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ECHR) อันเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ควรมองข้าม ด้วยเหตุนี้ การศึกษาจึงเป็นหนึ่งในบริการสาธารณะที่มีความสำคัญที่สุดในรัฐสมัยใหม่ ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างประโยชน์ให้แก่ผู้ที่ใช้บริการเท่านั้น หากแต่ยังทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับสังคมอย่างกว้างขวางอีกด้วย ทั้งนี้ ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปเห็นว่า ในสังคมประชาธิปไตย สิทธิในการศึกษาถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการรักษาไว้ซึ่งสิทธิมนุษยชนและมีบทบาทสำคัญในสังคมดังกล่าว (คำพิพากษาลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๑๑ ในคดี Ponomaryovi v. Bulgaria, ย่อหน้าที่ ๓๓)

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า หลักการรัฐสวัสดิการสังคม (the principle of social state) มีไว้เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ระบบสังคมที่เป็นธรรมในฐานะที่เป็นคำมั่นตามกฎหมายของรัฐ (the legal commitment of the state) ทั้งนี้ หลักการดังกล่าวปรากฏในคำปรารภของรัฐธรรมนูญซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับมาตรฐานที่เหมาะสมสำหรับความเป็นอยู่ของบุคคลทุกคนที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานทางเศรษฐกิจและสังคมที่

เป็นธรรม กล่าวคือ นโยบายสวัสดิการสังคมที่มีประสิทธิภาพย่อมเป็นหลักประกันในการนำมาซึ่งความสงบและความมั่งคั่ง (peace and prosperity) ภายในสังคม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี โดยมีפקจำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงแนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม รัฐธรรมนูญก็คาดหมายให้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการเป็นเจ้าของประเภทต่าง ๆ (the different types of ownership) และทำหน้าที่ในการเพิ่มสวัสดิการให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ เพื่อให้ตระหนักว่ารัฐถือเป็นสังคมประเภทหนึ่ง รัฐธรรมนูญจึงกำหนดโครงสร้างและหน้าที่ของนโยบายทางสังคม (social policy) อันเป็นสิ่งที่รัฐจำต้องให้ความสำคัญ ดังนั้น เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญจะเห็นว่า รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้รัฐรับรองค้ำประกันในการจะจัดตั้งภาคประชาสังคม (civil society) ความมั่นคงทางสังคมของมนุษย์ (social security of a human being) ภายใต้เงื่อนไขของตลาดเศรษฐกิจ (market economy) รวมถึงให้การเคารพต่อหลักความยุติธรรมทางสังคม (social justice) โดยวิธีการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิทางสังคมและเศรษฐกิจไปปฏิบัติ

จากบทบัญญัติมาตรา ๑ วรรคสิบสอง ของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองทางสังคมของเด็กผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดาและไม่ได้การเลี้ยงดูจากบิดามารดา (the Law on Social security of children who have lost their parents and were deprived of parental care of the Republic of Azerbaijan) ซึ่งได้กำหนดนิติฐานะของบุคคลผู้ซึ่งไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาตั้งแต่อายุ ๑๘ ปี และเข้ารับการศึกษาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕.๑ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นที่จะต้องให้คำแนะนำไปยังรัฐสภา (Milli Majlis) ของสาธารณรัฐอาเซอร์ไบจานเกี่ยวกับนิติฐานะที่ปรากฏอยู่ในคำอธิบายและเหตุผลจูงใจในคำวินิจฉัยฉบับนี้ และจนกว่าจะมีมติของฝ่ายนิติบัญญัติตามประเด็นที่ระบุไว้ในคำวินิจฉัยฉบับนี้ และเป็นไปตามเงื่อนไขตามมาตรา ๒๕.๑ ของรัฐธรรมนูญ ในกรณีของบุคคลผู้ซึ่งอยู่ระหว่างการศึกษาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาโดยเสียค่าใช้จ่ายด้วยตนเอง และไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาตั้งแต่อายุ ๑๘ ปี โดยเหตุผลที่ระบุไว้ในวรรคสิบสองของมาตรา ๑ ของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองทางสังคมของเด็กผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดาและไม่ได้การเลี้ยงดูจากบิดามารดา บุคคลนั้นย่อมได้รับเงินที่ได้ชำระไว้ในระหว่างการศึกษาศึกษา (จนถึงอายุไม่เกิน ๒๓ ปี) ซึ่งเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๘.๓ ของกฎหมายว่าด้วยการศึกษา (the Law on Education)

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า บทบัญญัติมาตรา ๑ วรรคสิบสอง ของกฎหมายว่าด้วยว่าด้วยการคุ้มครองทางสังคมของเด็กผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดาและไม่ได้การเลี้ยงดูจากบิดามารดา (the Law on Social security of children who have lost their parents and were deprived of parental care of the Republic of Azerbaijan) ซึ่งกำหนดว่า บุคคลผู้ซึ่งไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาตั้งแต่อายุ ๑๘ ปี และอยู่ในระหว่างการศึกษาระดับอุดมศึกษา ไม่สอดคล้องกับมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ และจำเป็นที่จะต้องให้คำแนะนำไปยังรัฐสภาเพื่อให้ดำเนินการให้เป็นไปตามบรรทัดฐานดังกล่าว ตามที่ปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และจนกว่าจะมีมติของฝ่ายนิติบัญญัติเป็นอย่างอื่น และเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ กรณีของบุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการศึกษาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและไม่ได้รับการ

เลี้ยงดูจากบิดามารดาตั้งแต่อายุ ๑๘ ปี ตามเหตุผลที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑ วรรคสอง ของกฎหมายว่าด้วยว่าด้วยการคุ้มครองทางสังคมของเด็กผู้ซึ่งสูญเสียบิดามารดาและไม่ได้การเลี้ยงดูจากบิดามารดา (the Law on Social security of children who have lost their parents and were deprived of parental care of the Republic of Azerbaijan) ให้บุคคลนั้นได้รับเงินที่ได้ชำระในระหว่างการศึกษาขึ้น (จนถึงอายุไม่เกิน ๒๓ ปี) ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๘.๓ ของกฎหมายว่าด้วยการศึกษา ทั้งนี้ คำวินิจฉัยให้มีผลนับตั้งแต่วันเผยแพร่ และให้เป็นที่สุด และไม่อาจยกเลิก เปลี่ยนแปลง หรือแปลเป็นทางการโดยสถาบันหรือหน่วยงานใด ๆ

parental care with Article 25.1 of the Constitution on the complaint of Mr. Javidan Gafarov, 25.01.2017

- Verification of conformity of some regulatory legal acts on the appeal of Mr. Clark Gordon Morris with the Constitution, 26.05.2017
- Verification of conformity of the Decision of the Civil Board of the Supreme Court of the Republic of Azerbaijan with the Constitution and laws of the Republic of Azerbaijan in connection with the complaint of Mr. Davud Bagirov, 25.07.2018

European Court of Human Rights

- Artico v. Italy, no. 6694/74, 13.05.1980
- Bartik v. Russia, no. 55565/00, 21.12.2006
- Battista v. Italy, no. 43978/09, 02.12.2014
- Hornsby v. Greece, no. 18357/91, 19.03.1997
- Ponomaryovi v. Bulgaria, no.5335/05, 21.06.2011
- Stamose v. Bulgaria, no. 29713/05, 27.11.2012
- Stamova v. Bulgaria, no. 8725/07, 19.01.2017
- Van de Hurk v. the Netherlands, no. 16034/90, 19.04.1994

Annex 3: Summaries of significant cases

Identification

a) Country, b) Name of the Court, c) Date of the decision given, d) Reference number of the decision, e) Jurisdiction, f) Title of the decision

Case 1

Identification

a) Republic of Azerbaijan, b) Constitutional Court of the Republic of Azerbaijan, c) 25.01.2017, d) -, e) Constitutional complaint, f) Verification of conformity of some provisions of the Law on Social security of children who have lost their parents and were deprived of parental care of the Republic of Azerbaijan with Article 25.1 of the Constitution on the complaint of Mr. Javidan Gafarov

Headnotes

No person shall be denied the right to education. According to the legal position formed by the Plenum of the Constitutional Court, mainly to Article 42 of the Constitution, every citizen has the right for education. The state guarantees free obligatory secondary education. Furthermore, Article 25.1 of the Constitution in case the persons studying at a paid basis in presented in the state higher educational institutions lose parental support after 18 years for the reasons specified in Paragraph 12 of Article 1 of the Law on Social security of children who have lost their parents and were deprived of parental care, repayment of their payment during education (up to 23 years' age) has to be provided according to Article 38.3 of the Law on Education.

Summary

Mr. Javidan Gafarov having applied to the Constitutional Court asks for verification of conformity of some provisions of the Law on Social security of children who have lost their parents and were deprived of parental care with the Constitution of the Republic of Azerbaijan.

Apparently from the complaint, the applicant is 21 years old and he is a five-year student of the Medical University on a paid basis. Mr. Gafarov's father died on 19 May 2016, and mother is a disabled person of the 1st group. The applicant has addressed to the administration of the Medical University with the purpose of application of the privileges provided by law, having referred to lack of an opportunity to pay for education due to the above-mentioned reasons. Thus, according to Article 5.1 of the Law, children who have lost their parents and are deprived of parental care, studying at state higher educational institutions of all types at the master level of scientific organisation established by relevant authority of executive power and also in municipal and private highest and secondary special educational institutions, as well as persons referred to them, shall be eligible for full state support until graduation from the relevant educational institution.

In the response letter to Mr. Gafarov it has been explained that, being the state higher educational institution, the Medical University is not authorised to exempt students from payment of education fee without legal justification. At the same time in the letter it has been noted that with the purpose to clarify this matter the address to the Ministry of Education was sent.

In turn, the Ministry of Education has specified in the letter that according to the

Law, under the children who lost their parents and were deprived of parental care or persons equated to them (one parent is deceased, and another one is a disabled person of the 1st and the 2nd groups) are understood children aged up to 18 years. From this point of view, the guarantees for education specified in Article 5 of the Law do not extend to persons who lost both parents and were deprived of parental care during having higher education (students of the II-VI courses at the age of 19-23 years).

However, the content of Articles 1 and 5 of this Law read that also the persons that are not considered any more as children could use such privileges, i.e. persons aged up to 23 years who lost both parents being aged up to 18 years, and also deprived of care of both parents and students in presented in highest and secondary special educational institutions at master level in scientific organisations established by appropriate authority of executive power shall also be covered by this provision. However, these persons receive these privileges in case of loss of parents and deprivation of parental care aged up to 18 years.

According to the applicant the main objective of the Law consists in providing the state ensuring of social protection of the children who have lost parents and were deprived of parental care, and also the persons referred to them up to 23 years. That is, accepting a factor of deprivation of parental care as a basis, the state provides them with the state social protection. As a condition of use of social support is taking into account the deprivation of parental care only to persons aged up to 18 years, and providing a continuity of the right for education of other persons at the age of 18-23 years that have appeared in a similar situation is not provided.

According to the legal position formed by the Plenum of the Constitutional Court, mainly to Article 42 of the Constitution, every citizen has the right for education. The state guarantees free obligatory secondary education. The system of education is under the state control. The state guarantees continuation of education for most gifted persons irrespective of their financial position. The state establishes minimum educational standards.

These rights, have also found the reflection in a number of international legal documents on human rights.

According to Article 2 of Protocol 1 of the European Convention on Human Rights, no person shall be denied the right to education. In the exercise of any functions which it assumes in relation to education and to teaching, the State shall respect the right of parents to ensure such education and teaching in conformity

with their own religious and philosophical convictions.

The right for education has also been noted in the CESCR General Comment no. 13: The Right to Education (Article 13) adopted on 8 December 1999. According to this position education is both a human right in itself and an indispensable means of realising other human rights. As an empowerment right, education is the primary vehicle by which economically and socially marginalised adults and children can lift themselves out of poverty and obtain the means to participate fully in their communities. Increasingly, education is recognised as one of the best financial investments States can make.

The European Court of Human Rights in this regard has noted that, unlike some other public services, education is the right which is directly protected by the European Convention on Human Rights, and this fact should not be missed. Education is one of the most important public services in a modern State which not only directly benefits those using it but also serves broader societal functions the court has noted that “in democratic society the right for education is necessary for maintenance of human rights and plays the main role” (Decision of 21 June 2011 on case of *Ponomaryovi v. Bulgaria*, § 33).

The Plenum of the Constitutional Court in this connection noted that the principle of social state provides for ensuring the fair social system as the legal commitment of the state. This principle proceeds from the Preamble of the Constitution that declares the adequate standards of living for everybody in accordance with the fair economic and social norms. Namely the effective social state policy ensures the establishment of peace and prosperity within society. Without disclosing the concept of the social state the Constitution envisages the development of economy based on the different types of ownership, and serves for the increasing the welfare of people. In order to recognise the state as the social one the Constitution contains the outlines and duties of social policy that is subject to the attention of state. Thus, according to the provisions of the Constitution, state undertook the commitment to set up the civil society, social security of a human being by state in the conditions of market economy as well as to respect the principle of social justice by means of policy implemented in the field of social and economic rights.

Taking into account the legal positions mentioned in the Plenum of the Constitutional Court, non-covering by a concept of the 12th Paragraph of Article 1 of the Law on Social security of children who have lost their parents and were deprived of parental care of the Republic of Azerbaijan, of persons deprived of maintenance of parents after 18 years who study at state higher educational institutions does not correspond with Article 25.1 of the Constitution and in this

connection it is necessary to recommend to the *Milli Majlis (Parliament)* of the Republic of Azerbaijan to coordinate this norm with legal position reflected in a descriptive and motivation part of this Decision. Until the resolution in a legislative order of the issue specified in Point 1 of a resolutely part of the present Decision, based on the requirement of Article 25.1 of the Constitution in case the persons studying at a paid basis in presented in the state higher educational institutions lose parental support after 18 years for the reasons specified in the 12th Paragraph of Article 1 of the Law on Social security of children who have lost their parents and were deprived of parental care, repayment of their payment during education (up to 23 years age) has to be provided according to Article 38.3 of the Law on Education.

Case 2

Identification

a) Republic of Azerbaijan, b) Constitutional Court of the Republic of Azerbaijan, c) 26.05.2017, d) -, e) Constitutional complaint, f) Verification of conformity of some regulatory legal acts on the appeal of Mr. Clark Gordon Morris with the Constitution

Headnotes

Everyone lawfully within the territory of a State shall, within that territory, have the right to liberty of movement and freedom to choose his residence. No restrictions shall be placed on the exercise of these rights other than such as are in accordance with law and are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, or for the protection of the rights and freedom of others.

Summary

The citizen of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland Mr. Clark Gordon Morris appealed to the Constitutional Court and requested to verify the upholding of the judicial act temporarily restricting the right to leave the country and the measure of the restriction of the right to leave the country, as well as the conformity of the relevant regulatory legal acts with the Constitution and the provisions of Protocol 4 of the European Convention on Human Rights.

In the appeal and the attached documents, it was indicated that by the Decision of the Baku City Sabayil District Court dated 14 August 2014, Mrs. R. Ahmadova's

สรุปข้อเท็จจริงและคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐลิทัวเนีย
คำวินิจฉัย เลขที่ KT8-N1/2023 ลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๖ (ค.ศ. ๒๐๒๓)
กรณีการจำกัดเสรีภาพในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากมาตรการกักกันตามมติคณะรัฐมนตรี

นายนิติกร จิรนิติติกาลกิจ
ผู้อำนวยการกองรัฐธรรมนูญต่างประเทศ

๑. บทสรุปแห่งคดี

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐลิทัวเนีย ได้วินิจฉัยคำร้องที่ส่งมาจากศาลปกครองสูงสุดแห่งลิทัวเนีย (the Supreme Administrative Court) เพื่อขอให้พิจารณาข้อ ๓.๒.๘ และข้อ ๓.๔.๔ ของมติคณะรัฐมนตรีเลขที่ ๒๐๗ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) ว่าด้วยการประกาศมาตรการกักกันทั่วอาณาเขต ซึ่งเป็นมติคณะรัฐมนตรีที่ขยายระยะเวลาการห้ามมิให้มีการให้บริการเสริมความงามและทันตกรรม (beauty and dental services) ยกเว้นการให้บริการทางการแพทย์ฉุกเฉินเท่านั้น ออกไปจากวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๓ เป็นวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓ โดยศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐลิทัวเนีย รวมถึงมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง ของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในมนุษย์ (Law on the Prevention and Control of Communicable Diseases in Humans)

อนึ่ง มติคณะรัฐมนตรี ข้อ ๓.๒.๘ และข้อ ๓.๔.๔ ดังกล่าว เป็นการจำกัดเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของบุคคล (the freedom of economic activity) ซึ่งประกอบอาชีพให้บริการเสริมความงามและทันตกรรม ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ในการพิจารณาว่ามติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น จำเป็นที่จะต้องพิจารณาบริบทของการบังคับใช้มติคณะรัฐมนตรีเสียก่อน รวมถึงกฎเกณฑ์ทางกฎหมายอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญยังเห็นว่า กฎเกณฑ์พิพาท (impugned regulation) ถูกกำหนดขึ้นเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้เพื่อจำกัดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ดังนั้น กฎเกณฑ์ดังกล่าวจึงถูกบังคับใช้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและเพื่อประโยชน์สาธารณะ นั่นคือ การปกป้องมนุษย์และการสาธารณสุข

๒. สรุปข้อเท็จจริง

ในคำร้อง ผู้ร้องระบุว่า การห้ามมิให้มีการให้บริการเสริมความงามและทันตกรรม (ยกเว้นการให้บริการทางการแพทย์ฉุกเฉิน) เป็นการกระทำที่เกินกว่าอำนาจของรัฐบาล เนื่องจากในช่วงที่มีการบังคับใช้มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในมนุษย์ (the Law on the Prevention and Control of Communicable Diseases in Humans) กำหนดให้รัฐบาลมีอำนาจกำหนด

เฉพาะเงื่อนไขพิเศษสำหรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและกระบวนการในการให้บริการเท่านั้น ขณะที่กฎหมายดังกล่าวมิได้กำหนดให้รัฐบาลสามารถห้ามการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องได้ ดังนั้นผู้ร้องจึงเห็นว่า กฎเกณฑ์พิพาทดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ เนื่องจากเงื่อนไขสำหรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมถึงการห้ามและการจำกัดที่มีผลกระทบต่อกิจกรรมดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดเท่านั้น ดังนั้น การกำหนดกฎเกณฑ์ดังกล่าวขึ้นนั้น ฝ่ายนิติบัญญัติได้ปฏิบัติตามหลักนิติธรรมและลำดับศักดิ์ของการกระทำตามกฎหมาย (the hierarchy of legal acts)

๓. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐลิทัวเนีย ค.ศ. ๑๙๙๒

มาตรา ๔๖ วรรคสาม รัฐบาลย่อมควบคุมการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อรักษาไว้ซึ่งสวัสดิการโดยทั่วไปของชาติ

มาตรา ๕๓ วรรคหนึ่ง รัฐย่อมดูแลสุขภาพของประชาชนและย่อมให้หลักประกันการช่วยเหลือทางการแพทย์และการให้บริการแก่ประชาชนในยามเจ็บป่วย และขั้นตอนสำหรับการให้บริการการช่วยเหลือทางการแพทย์แก่พลเมืองโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ณ สถานพยาบาลของรัฐ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด^๑

๓.๒ กฎหมายเลขที่ I-๑๕๕๓ ว่าด้วยการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในมนุษย์ (the Law on the Prevention and Control of Communicable Diseases in Humans)

มาตรา ๒๑ การกักกัน

๑. เป้าหมายของการกักกัน คือ การกำหนดขั้นตอนพิเศษสำหรับการปฏิบัติงาน การอยู่อาศัย การพักผ่อน การเดินทางของบุคคล เงื่อนไขการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและกิจกรรมอื่น ๆ การผลิตสินค้า การขายสินค้า การผลิตน้ำดื่ม และการให้บริการต่าง ๆ และจะต้องจำกัดการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ^๒

^๑ The Constitution of the Republic of Lithuania 1992

Article 46 paragraph 3 The State shall regulate economic activity so that it serves the general welfare of the Nation.

Article 53 paragraph 1 The State shall take care of the health of people and shall guarantee medical aid and services for a person in the event of sickness. The procedure for providing medical aid to citizens free of charge at state medical establishments shall be established by law.

^๒ the Law I-1553 on the Prevention and Control of Communicable Diseases in Humans

Article 21. Quarantine

1. The purpose of quarantine is to set up a special procedure of work, living, rest, travel of persons, economic and other activity conditions, production of goods, the sale thereof, drinking water supply and provision of services and must limit the spread of communicable diseases.

๓.๓ มติคณะรัฐมนตรี เลขที่ ๒๐๗ ลงวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๓ เรื่อง การประกาศการกักกันในอาณาเขตของสาธารณรัฐลิทัวเนีย (Resolution No 207 Declaring Quarantine on the Territory of the Republic of Lithuania)

ข้อ ๓.๒.๘ ให้ปิดการให้บริการเสริมความงาม โดยข้อกำหนดดังกล่าวมิให้ใช้บังคับกับการให้บริการด้านเส้นผมและเล็บ ในกรณีที่มีการจำกัดจำนวนผู้ใช้บริการในจุดที่ให้บริการ ซึ่งต้องมีพื้นที่อย่างน้อย ๑๐ ตารางเมตรต่อผู้ใช้บริการ ๑ คน หรือมีการใช้บริการช่วงเวลาละไม่เกิน ๑ คน

ข้อ ๓.๔.๔ การให้บริการทางด้านสุขภาพแก่ผู้ป่วยนอก โดยมีข้อกำหนดคำนึงถึงรูปแบบการให้บริการว่าอยู่ภายใต้การกำกับดูแลตามกฎหมายของสถานพยาบาล ซึ่งให้บริการดังต่อไปนี้

ฯลฯ^๓

๔. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาหลักเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของบุคคล (freedom of economic activity of a person) ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ โดยเห็นว่า มิได้เป็นสิทธิเด็ดขาด (absolute right) หากแต่เป็นสิทธิที่อาจถูกจำกัดได้เมื่อมีความจำเป็นเพื่อปกป้องคุณค่าบางประการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังบัญญัติให้สามารถจำกัดเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในกรณีที่เห็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด กล่าวคือ ประการแรก การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะต้องเป็นไปโดยวิธีการที่บัญญัติไว้ตามกฎหมาย ประการที่สอง การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะต้องเป็นไปเพื่อความจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย เพื่อปกป้องสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น คุณค่าที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมถึงวัตถุประสงค์สำคัญตามรัฐธรรมนูญ ประการที่สาม การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะต้องไม่ปฏิเสธธรรมชาติและสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ ประการที่สี่ ฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องให้ความสำคัญกับหลักความได้สัดส่วน (the constitutional principle of proportionality) โดยมาตรการที่กำหนดขึ้นโดยกฎหมายและการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวจะต้องได้สัดส่วนกับวัตถุประสงค์ และสิทธิของประชาชนจะต้องไม่ถูกจำกัดจนเกินความจำเป็น

^๓ Resolution No 207 Declaring Quarantine on the Territory of the Republic of Lithuania

3.2.8 Beauty services shall be closed. This requirement shall not apply in the case of hair care and nail care services, if the flow of service users and other visitors is restricted at the points of service by ensuring at least 10 sq. m. of service space per service user or other visitor, or by serving no more than one service user at a time.

3.4.4 Provision of outpatient health services, regardless of the subordination and legal form of the healthcare establishment providing these services:

Etc.

ขณะที่ความสัมพันธ์บางประการของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอาจถูกควบคุมโดยมาตรการทางกฎหมาย (means of a law) ความสัมพันธ์บางประการก็อาจถูกควบคุมโดยมติคณะรัฐมนตรีได้เช่นกัน รวมถึงบางความสัมพันธ์อาจถูกควบคุมโดยมาตรการทางกฎหมายลำดับรองลงไปอีก แต่กระนั้น ตามรัฐธรรมนูญแล้วเงื่อนไขอันเป็นสาระสำคัญของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงการห้ามและการจำกัดซึ่งมีผลกระทบต่อกิจกรรมดังกล่าว และมาตรการลงโทษกรณีที่มีการละเมิดกฎหมายย่อมถูกกำหนดขึ้นตามกฎหมาย นอกจากนี้จากอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย การควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยการบังคับใช้มติคณะรัฐมนตรีนั้น รัฐบาลจะต้องไม่กระทำการที่เกินไปกว่าขอบเขตอำนาจที่กำหนด (ultra vires) ทั้งนี้ หากรัฐบาลไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายแล้ว หลักการที่รัฐจะต้องปฏิบัติตามหลักนิติธรรม (the Constitutional principle of a state under the rule of law) และลำดับศักดิ์ของการกระทำตามกฎหมาย (the Hierarchy of legal acts) ย่อมถูกปฏิเสธ

นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญยังได้ตีความบทบัญญัติมาตรา ๔๖ ร่วมกับมาตรา ๕๓ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญอย่างเป็นระบบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการที่รัฐจะต้องดูแลสุขภาพของประชาชน โดยเห็นว่า สุขภาพของบุคคลและสังคมถือเป็นหนึ่งในคุณค่าที่สำคัญที่สุดของสังคม การคุ้มครองสุขภาพของประชาชนถือเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญตามรัฐธรรมนูญ (a constitutionally important objective) ผลประโยชน์สาธารณะ และการดูแลสุขภาพของประชาชนถือเป็นหน้าที่ของรัฐ (a state function) นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญบัญญัติให้รัฐจะต้องควบคุมการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อประกันการทำหน้าที่ของรัฐในการดูแลสุขภาพของประชาชน ดังนั้น ขณะที่การควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจจะต้องเป็นไปตามกฎหมายพร้อมกับการให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญ รัฐอาจกำหนดข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจไว้บางประการ ทั้งนี้ การจำกัดการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งมีเป้าหมายเพื่อปกป้องสุขภาพของประชาชนจะต้องได้รับการพิจารณาว่าเป็นการประกันซึ่งสวัสดิการของประชาชน ซึ่งหากเป็นการกระทำในลักษณะดังกล่าวแล้ว ย่อมไม่ถือว่าเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

ในสถานการณ์พิเศษที่เกิดขึ้นในประเทศอันเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดต่อในมนุษย์และนำมาซึ่งภัยคุกคามต่อสุขภาพและชีวิตของมนุษย์ รัฐย่อมปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๓ วรรคหนึ่ง นั่นคือ การปกป้องประชาชนจากภัยคุกคามด้านสุขภาพ ขณะที่มาตรา ๔๖ วรรคสาม กำหนดให้ รัฐต้องควบคุมการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อรักษาไว้ซึ่งสวัสดิการทั่วไปของประชาชน ดังนั้น ฝ่ายนิติบัญญัติจึงควรกำหนดข้อจำกัดและข้อห้ามในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อในมนุษย์ที่เกิดขึ้นในสังคม รวมถึงเพื่อบริหารจัดการการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ อันถือเป็นวัตถุประสงค์ตามรัฐธรรมนูญ นั่นคือ การปกป้องชีวิตและสุขภาพของประชาชน อย่างไรก็ตาม การจำกัดและการห้ามการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจจะต้องได้สัดส่วนกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ นั่นคือ การปกป้องชีวิตและสุขภาพของประชาชนและผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคม

เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อในมนุษย์ และการบริหารจัดการการแพร่ระบาดของโรคติดต่ออันเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดสถานการณ์พิเศษ (an extraordinary situation) ขึ้นภายในรัฐย่อมเป็นเหตุที่นำไปสู่การตัดสินใจที่เร่งด่วนและมีประสิทธิภาพ (the necessity of urgent and effective decisions) นอกจากนี้ ตามรัฐธรรมนูญ การกำหนดกฎเกณฑ์ที่นำมาซึ่งมาตรการตามที่กฎหมายกำหนดสำหรับการบริหารจัดการโรคติดต่อในมนุษย์นั้น อาจกำหนดรายละเอียดไว้ในกฎหมายลำดับรองได้ โดยการกำหนดขอบเขตและระยะเวลาในการบังคับใช้สำหรับมาตรการเฉพาะบางมาตรการ

กฎเกณฑ์ซึ่งกำหนดมาตรการจำกัดหรือห้ามการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดต่อในสังคม ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ วรรคสาม และมาตรา ๕๓ วรรคหนึ่งนั้น อาจกำหนดได้ไม่เฉพาะแต่ในกรณีที่มีสถานการณ์พิเศษเกิดขึ้นในรัฐเท่านั้น (เป็นสถานการณ์ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตของประชาชนและคุณค่าในรัฐธรรมนูญ) ถือเป็นปัจจัยที่จะต้องมีการบังคับใช้มาตรการที่เหมาะสมที่เป็นการจำกัดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพในทันที ซึ่งในกรณีนี้ คือ เสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ขณะที่ในกรณีอื่น ๆ หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นภัยต่อสุขภาพและชีวิตของคนเป็นจำนวนมาก และไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และหากไม่บังคับใช้มาตรการที่มีประสิทธิภาพในช่วงเวลานั้น ย่อมนำมาซึ่งความเสียหายต่อคุณค่าในรัฐธรรมนูญ อันหมายรวมถึงสุขภาพและชีวิตของมนุษย์ที่ไม่อาจแก้ไขได้ ดังนั้น ในกรณีดังกล่าวนี้ จำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ด้วยการกำหนดข้อจำกัดเฉพาะหรือข้อห้ามในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงความเสียหายและเพื่อเป็นหลักประกันให้แก่การปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของรัฐในการดูแลสุขภาพอนามัยและความเป็นอยู่ของประชาชน

อนึ่ง มาตรการที่จำกัดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ ในบริบทของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ย่อมต้องถูกใช้บังคับบนพื้นฐานเป็นการชั่วคราว (a temporary basis) กล่าวคือ เท่าที่สถานการณ์พิเศษเกิดขึ้น หรือเท่าที่มีข้อมูลเฉพาะ ณ ขณะนั้น ทำให้เชื่อได้ว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ นอกจากนี้ การกำหนดและบังคับใช้มาตรการดังกล่าวจะต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุการณ์ที่เป็นภัยคุกคามต่อสุขภาพและชีวิตของประชาชนโดยรวม เช่น การแพร่ระบาดของโรคติดต่อในชุมชนอย่างรวดเร็ว ภาระงานที่เพิ่มขึ้นในการให้บริการด้านสาธารณสุข (เช่น จำนวนของบุคลากรทางการแพทย์) และความพร้อมของการให้บริการทางการแพทย์ที่จำเป็น เป็นต้น ดังนั้น เมื่อพิจารณาการดำเนินการของรัฐบาล ทั้งจากการจำกัดการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด และการกำหนดมาตรการเฉพาะในการจำกัดการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในระยะเวลาที่เหมาะสม ก็เห็นว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องสุขภาพของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับหลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาล และหลักความได้สัดส่วน อย่างไรก็ตาม รัฐบาลจะต้องพิจารณามาตรการเฉพาะที่เป็นการจำกัดการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่กำหนดขึ้นเนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดต่ออย่างต่อเนื่อง รวมถึงต้องประเมินด้วยว่าในการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวเพื่อป้องกันภัยคุกคามต่อชีวิตและสุขภาพของประชาชนนั้น จำเป็นที่จะต้องบังคับใช้ต่อไปหรือไม่

ขณะที่เมื่อตีความกฎเกณฑ์พิพาท ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า การห้ามมิให้บริการเสริมความงามถูกกำหนดไว้ในมติคณะรัฐมนตรี ข้อ ๓.๒.๘ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการกักกันที่กำหนดไว้สำหรับการดำเนินกิจกรรมของภาครัฐและเอกชน อันเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ขณะเดียวกัน ศาลรัฐธรรมนูญก็เห็นว่า ตามมติคณะรัฐมนตรีข้อ ๓.๔.๔ มีมาตรการหนึ่งที่นำมาใช้บังคับกับองค์กรด้านสาธารณสุข นั่นคือ การเลื่อนระยะเวลาการให้บริการด้านทันตกรรม เว้นแต่เป็นการให้บริการทางการแพทย์ฉุกเฉินเท่านั้น ซึ่งในประเด็นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า กฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามมติคณะรัฐมนตรีข้อ ๓.๒.๘ ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม ตั้งแต่วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๓ โดยกำหนดให้การให้บริการเสริมความงามบางประเภท (เช่น การเสริมความงามของเส้นผมและเล็บ) ได้รับอนุญาตภายในเงื่อนไขที่กำหนด กล่าวคือ มีการจำกัดจำนวนของผู้รับบริการ ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า ตามกฎเกณฑ์พิพาทและที่แก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว มาตรการกักกันที่กำหนดขึ้นสำหรับกิจกรรมของภาครัฐและภาคเอกชนและในส่วนขององค์กรที่ให้บริการด้านสาธารณสุขอันเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นั้น เป็นมาตรการที่ใช้บังคับเป็นการชั่วคราวเท่านั้น (ตั้งแต่วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓)

กล่าวได้ว่า กฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมติคณะรัฐมนตรี ข้อ ๓.๒.๘ และข้อ ๓.๔.๔ นั้น เป็นการจำกัดเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของบุคคลเป็นการชั่วคราว ซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้บริการด้านเสริมความงามและทันตกรรม โดยในประเด็นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า มาตรการดังกล่าวเป็นไปตามข้อกำหนดที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ และเน้นย้ำว่า เมื่อมีการพิจารณาความสอดคล้องของกฎเกณฑ์พิพาทกับรัฐธรรมนูญและกฎหมายนั้น จะต้องพิจารณาว่ากฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามมติคณะรัฐมนตรีที่นำมาซึ่งการประกาศมาตรการกักกันอันเนื่องมาจากภัยคุกคามของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสดังกล่าว ถือเป็นมาตรการที่ครอบคลุมการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อในพื้นที่ต่าง ๆ ในระหว่างช่วงเวลาที่กำหนดหรือไม่ รวมทั้งพิจารณาบริบทของการบังคับใช้มติคณะรัฐมนตรี กล่าวคือ กฎเกณฑ์ดังกล่าวถูกใช้บังคับในบริบทของภัยคุกคามจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 อันนำมาซึ่งการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทั่วประเทศ ทั้งนี้ มติคณะรัฐมนตรี หรืออีกนัยหนึ่ง คือ กฎเกณฑ์พิพาทนั้น ถูกใช้บังคับเนื่องจากวัตถุประสงค์ในการควบคุมความเสี่ยงอันอาจเกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

ในการพิจารณาว่า กฎเกณฑ์พิพาท ซึ่งมีผลเป็นการจำกัดเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประชาชน เป็นไปตามวัตถุประสงค์โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และกฎเกณฑ์ดังกล่าวถือเป็นความจำเป็นหรือไม่นั้น ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า กฎเกณฑ์ดังกล่าวถูกกำหนดไว้ในมติคณะรัฐมนตรี ข้อ ๓.๒.๘ และข้อ ๓.๔.๔ ภายหลังจากที่ได้มีการประเมินสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และภัยคุกคาม ตลอดจนแนวโน้มของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสดังกล่าว รวมทั้งข้อมูลที่มีอยู่ ณ ขณะนั้น โดยเห็นว่า มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า สถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึง ความล้มเหลวในการบังคับใช้มาตรการที่มีประสิทธิภาพเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายที่ไม่อาจแก้ไขได้ต่อคุณค่าที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ที่รวมถึงสุขภาพและชีวิตของมนุษย์ (human health and life) ดังนั้น ความจำเป็นที่จะต้องมีการตัดสินใจที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพจึงถูกนำมา

ปรับใช้เพื่อรับรองวัตถุประสงค์โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญและผลประโยชน์สาธารณะในการคุ้มครองสุขภาพของมนุษย์และป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในสังคม อันถือเป็นสถานการณ์พิเศษของประเทศ และเป็นอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตของประชาชนเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ การให้บริการสาธารณสุขอาจถูกจำกัดได้เพียงแต่เฉพาะผู้ป่วยที่ติดเชื้อโควิด-19 เท่านั้น หากแต่ยังกระทบถึงผู้ที่ประสงค์ขอใช้บริการด้านสาธารณสุขด้วย ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีความเห็นในประเด็นนี้ว่า เพื่อเป็นการคุ้มครองประชาชนจากภัยคุกคามด้านสุขภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดกฎเกณฑ์ที่จำกัดเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยกฎเกณฑ์ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและบริหารจัดการการแพร่ระบาดของโรคติดต่อโควิด-19

นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญยังพิจารณาด้วยว่า มาตรการที่ใช้บังคับในระหว่างที่มีการกักกัน ตามที่บัญญัติไว้ในมติคณะรัฐมนตรี ข้อ ๓.๒.๘ และข้อ ๓.๔.๔ ที่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของบุคคลที่ให้บริการเสริมความงามและทันตกรรมเป็นการชั่วคราวนั้น เป็นวิธีการที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ทั้งนี้ กฎเกณฑ์ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับอำนาจของรัฐบาลในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในมนุษย์ โดยการใช้อำนาจประกาศมาตรการกักกันและกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในมนุษย์ (the Law on the Prevention and Control of Communicable Diseases in Humans) ด้วยเหตุนี้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจที่จะพิจารณาวินิจฉัยว่า กฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยมติคณะรัฐมนตรีถือว่าเป็นกฎเกณฑ์ที่เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในมนุษย์ มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญตีความ มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง ของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในมนุษย์ ร่วมกับข้อ ๑ วรรคสาม (ถ้อยคำของวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓) ของกฎหมายฉบับเดียวกัน เห็นว่า รัฐบาลซึ่งได้ประกาศมาตรการกักกันโดยข้อเสนอของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสุขภาพ (Minister of Health) ได้รับมอบอำนาจหน้าที่ให้สามารถกำหนดมาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อที่สามารถนำมาบังคับใช้ในระหว่างการกักกัน เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ ซึ่งสัมพันธ์กับการกำหนดเงื่อนไขพิเศษสำหรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและขั้นตอนในการให้บริการ อันมีผลเป็นการจำกัดการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นการชั่วคราว ทั้งนี้ เงื่อนไขพิเศษสำหรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและขั้นตอนในการให้บริการนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการป้องกันและควบคุมที่ถูกนำมาใช้บังคับในระหว่างการกักกันที่สามารถกำหนดขึ้นสำหรับบางกรณีเท่านั้น กล่าวคือ ภายหลังจากที่ประกาศมาตรการกักกัน เฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติ นั่นคือการจำกัดการแพร่ระบาดของโรคติดต่อและภายในระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้น บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวจึงกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า รัฐบาลอาจกำหนดมาตรการเฉพาะสำหรับป้องกันและควบคุมในช่วงระหว่างที่มีประกาศมาตรการกักกันได้ ซึ่งสัมพันธ์กับการกำหนดเงื่อนไขพิเศษสำหรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ขั้นตอนของการให้บริการ เป้าหมายของการกำหนดเงื่อนไขสำหรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และระยะเวลาในการใช้บังคับ ดังนั้น จึงไม่มีเหตุที่แสดงให้เห็นว่า กฎหมายไม่ได้กำหนดเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระหว่างที่มีการประกาศมาตรการกักกันของรัฐบาล

นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญยังได้พิจารณาต่อไปว่า เพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และเป็นหลักประกันผลประโยชน์สาธารณะในการคุ้มครองด้านสุขภาพ รัฐบาลได้มีการประกาศมาตรการกักกันเนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง ของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในมนุษย์ และเงื่อนไขพิเศษสำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและกิจกรรมอื่น ๆ รวมถึง ขั้นตอนในการให้บริการอันถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการป้องกันและควบคุมที่นำมาใช้บังคับระหว่างการกักกัน ดังมีรายละเอียดปรากฏตามมติคณะรัฐมนตรี ขณะเดียวกัน กฎเกณฑ์ดังที่ปรากฏไว้ในมติคณะรัฐมนตรี ข้อ ๓.๒.๘ และข้อ ๓.๔.๔ ซึ่งมีผลเป็นการจำกัดเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการเสริมความงามและทันตกรรมนั้น รัฐบาลได้มีการปรับใช้หน้าที่ตามที่ได้รับมอบอำนาจมาจากฝ่ายนิติบัญญัติ ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในมนุษย์ มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง กล่าวคือ โดยการประกาศมาตรการกักกันอันเนื่องมาจากเชื้อไวรัสโควิด-19 และเงื่อนไขพิเศษสำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และขั้นตอนในการให้บริการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการป้องกันและควบคุมที่ถูกนำมาบังคับใช้ในระหว่างการกักกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อจำกัดขอบเขตการแพร่ระบาดของโรคติดตอดังกล่าว

ดังนั้น รัฐบาลจึงมิได้กำหนดกฎเกณฑ์ที่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในมนุษย์ เนื่องจาก ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง ของกฎหมายดังกล่าว การบังคับใช้มาตรการกักกันที่เหมาะสมได้รับการรับรองโดยประกาศมาตรการกักกันของรัฐบาล กล่าวคือ มาตรการที่เหมาะสมสำหรับการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในระหว่างการกักกันได้ถูกกำหนดขึ้น โดยหนึ่งในมาตรการดังกล่าวได้กำหนดเงื่อนไขพิเศษสำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและขั้นตอนในการให้บริการ และเมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น จะพบว่า ในขณะที่มีการบังคับใช้มติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๓ ได้เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ไม่อาจคาดหมายได้ ส่งผลให้รัฐบาลเชื่อว่า สถานการณ์ดังกล่าวถือเป็นภัยคุกคามต่อสุขภาพและชีวิตของประชาชนโดยรวมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ขณะที่มาตรการที่มีอยู่ก็ล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาจนนำไปสู่ความเสียหายต่อสุขภาพและชีวิตของประชาชนที่ไม่อาจแก้ไขได้ ดังนั้น รัฐบาลจึงมีอาจดำเนินการล่าช้าได้และจะต้องดำเนินการตามสถานการณ์ในทันที กล่าวคือ ได้มีการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมสำหรับป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ ซึ่งเป็นมาตรการตามที่กฎเกณฑ์ตามกฎหมายว่าการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในมนุษย์กำหนดไว้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า กฎเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในมติคณะรัฐมนตรี ข้อ ๓.๒.๘ และข้อ ๓.๔.๔ เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในมนุษย์ มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง

อนึ่ง เมื่อพิจารณาว่า กฎเกณฑ์พิพาทเป็นกฎเกณฑ์ที่ปฏิเสธสาระสำคัญของเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า มาตรการกักกันที่กำหนดไว้ในมติคณะรัฐมนตรี ข้อ ๓.๒.๘ และข้อ ๓.๔.๔ ที่จำกัดการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการเสริมความงามและทันตกรรมถูกนำมาใช้บังคับเฉพาะช่วงเวลาที่กำหนดไว้เท่านั้น นอกจากนี้ รัฐบาลยังมีการจ่ายเงินชดเชยให้แก่ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการบังคับมาตรการกักกันและมาตรการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีการอนุมัติ

แผนมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจและการลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) (Plan of Measures to Stimulate Economy and Reduce the Consequences of the Spread of Coronavirus (COVID-19)) ในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๓ (รายงานการประชุมฉบับที่ ๑๔) ดังนั้น จึงวินิจฉัยว่า ไม่มีเหตุที่แสดงให้เห็นว่า กฎเกณฑ์พิพาทปฏิเสธสาระสำคัญของเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณากฎเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในมติคณะรัฐมนตรี ข้อ ๓.๒.๘ และข้อ ๓.๔.๔ ตามหลักความได้สัดส่วน (the Proportionality) ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า กฎเกณฑ์ดังกล่าวถูกกำหนดขึ้นภายหลังจากที่มีการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดต่อโควิด-19 ซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเชื้อไวรัสและคุณลักษณะของโรคติดต่อค่อนข้างมีจำกัดและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นไม่อาจคาดการณ์ได้ ทำให้ผลกระทบของโรคติดต่อโควิด-19 นั้นยังไม่ชัดเจนและไม่อาจคาดหมายได้ ดังนั้น จึงเห็นว่า เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและเพื่อประโยชน์สาธารณะในการปกป้องมนุษย์และการสาธารณสุข รวมถึงการให้บริการด้านสาธารณสุขต่าง ๆ ที่ไม่เพียงแต่เฉพาะผู้ป่วยโรคโควิด-19 เท่านั้น แต่ยังรวมถึงบุคคลอื่น ๆ ที่ต้องการบริการดังกล่าวด้วย จึงไม่มีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่า มีความเป็นไปได้ในขณะนั้นที่จะมีมาตรการอื่นที่เป็นการจำกัดน้อยกว่า (less restrictive measures) มาตรการที่กำหนดไว้ในมติคณะรัฐมนตรี ข้อ ๓.๒.๘ และข้อ ๓.๔.๔

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป มาตรการกักกันดังกล่าวก็ได้รับการพิจารณาและแก้ไขเพิ่มเติมภายหลังจากที่ได้มีการประเมินว่า การบังคับใช้มาตรการเพื่อหลีกเลี่ยงภัยคุกคามที่มีต่อสุขภาพและชีวิตของมนุษย์และคุณค่าในรัฐธรรมนูญยังคงมีความจำเป็นอยู่หรือไม่ จากนั้น มาตรการที่กำหนดขึ้นก็ถูกยกเลิกภายหลังจากที่มีการพิจารณาว่าไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป ดังนั้น กฎเกณฑ์พิพาทตามมติคณะรัฐมนตรี ข้อ ๓.๒.๘ และข้อ ๓.๔.๔ จึงเป็นไปตามหลักการชั่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคลกับผลประโยชน์สาธารณะ (the principle of balancing the interests of the individual and the public) และการได้มาซึ่งสวัสดิการทั่วไปของประชาชนเพื่อคุ้มครองมนุษย์และการสาธารณสุข ด้วยเหตุนี้ กฎเกณฑ์ตามมติคณะรัฐมนตรี ข้อ ๓.๒.๘ และข้อ ๓.๔.๔ จึงมิได้เป็นกฎเกณฑ์ที่ไม่เหมาะสมที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ นั่นคือ การคุ้มครองมนุษย์และการสาธารณสุข อีกทั้งยังมิได้เป็นกฎเกณฑ์ที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๖ รวมถึงหลักนิติธรรมด้วย

On the restriction of freedom of economic activity following the declaration of quarantine

The ruling of the Constitutional Court of the Republic of Lithuania of 24 January 2023

ON THE LIMITATION OF FREEDOM OF ECONOMIC ACTIVITY FOLLOWING THE DECLARATION OF QUARANTINE

Summary

By this ruling, having considered the case subsequent to the petition of the Supreme Administrative Court of Lithuania (Lietuvos vyriausiosios administracinės teismas), the Constitutional Court recognised that subitems 3.2.8 and 3.4.4 of the government resolution (No 207) of 14 March 2020 on declaring quarantine in the territory of the Republic of Lithuania (hereinafter referred to as the Resolution), according to which, respectively, the provision of beauty services was prohibited and that of dental services, with the exception of the provision of emergency medical care, was postponed, had **not** been in **conflict** with the Constitution and paragraph 1 of Article 21 of the Law on the Prevention and Control of Communicable Diseases in Humans (wording of 13 December 2001).

In the opinion of the petitioner, having established, by means of a substatutory legal act, the prohibition to provide beauty and dental services (with the exception of the provision of emergency medical care), the Government exceeded the powers conferred on it, since at the time of the adoption of this resolution, according to the petitioner, by the provisions of the Law on the Prevention and Control of Communicable Diseases in Humans, the Government was assigned to establish only special conditions for economic activity and the procedure for the provision of services, but it was not provided for that the Government could prohibit the relevant economic activity. Thus, according to the petitioner, the impugned legal regulation violated Article 46 of the Constitution, since the essential conditions for economic activity, as well as prohibitions and limitations that have an essential impact on the said activity may only be established by means of a law. By establishing such a legal regulation, the legislature did not follow the constitutional principle of a state under the rule of law and the hierarchy of legal acts, which stems from it.

In this ruling, the Constitutional Court recalled that freedom of economic activity of a person, which is consolidated in paragraph 1 of Article 46 of the Constitution, is not absolute, it may be subject to limitation where it is necessary to defend the values consolidated in the Constitution. Under the Constitution, it is allowed to limit freedom of economic activity, if the following conditions are satisfied: first, the limitations are established by means of a law; second, the limitations are necessary in a democratic society in order to protect the rights and freedoms of other persons, the values consolidated in the Constitution, as well as the constitutionally important objectives; third, the limitations do not deny the nature and essence of the rights or freedoms; fourth, the legislature must pay regard to the constitutional principle of proportionality under which the measures established by legal acts and put

This site uses cookies. If you agree, click the "Agree" button or continue browsing. Learn more on the [cookie management page](#).

Mandatory

Functional

Statistical

Marketing

Agree

SHOW ADDITIONAL INFORMATION

by means of a law. According to its competence defined in the Constitution and laws, **in regulating economic activity in a respective manner, *inter alia*, by adopting resolutions, the Government** must not act *ultra vires* – it **must observe the Constitution and laws**. If the Government failed to observe laws, the constitutional principle of a state under the rule of law implying the hierarchy of legal acts would be denied.

The Constitutional Court further interpreted the provisions of Article 46 of the Constitution in a systemic manner in conjunction with paragraph 1 of Article 53 of the Constitution, according to which the state takes care of the health of people.

As noted in the jurisprudence of the Constitutional Court, the health of a person and society is one of the most important values of society. The protection of the health of people is a constitutionally important objective, a public interest; looking after the health of people is a state function. Under the Constitution, the state must regulate economic activity in order to ensure the implementation of the state function to take care of the health of people; therefore, the state, while regulating economic activity by law and while paying regard to the Constitution, may establish specific limitations on the economic activity. **Such a limitation on economic activity that aims at protecting the health of people** should be treated as designed for ensuring the general welfare of the People and, **as such**, if the requirements that stem from the Constitution are observed, **should not be regarded as violating the Constitution**.

In the event of an extraordinary situation in the country caused by the spread of human communicable diseases in society, which poses a threat to human health and life, in implementing the duty stemming from the Constitution, among others, paragraph 1 of Article 53 thereof, to protect persons from threats to health (to reduce dangers to health and, in certain cases, as far as possible, to prevent them) and based on the provision of paragraph 3 of Article 46 of the Constitution that the state regulates economic activities so that it serves the general welfare of the People, **the legislature may establish such limitations and prohibitions on economic activity seeking to prevent the spread of human communicable diseases** in society, as well as to manage the spread of these diseases, **aimed at the constitutionally justified objective – to protect human life and health**. However, also in such a case, the established limitations and prohibitions on economic activity must be proportionate to the said constitutionally justified objective sought – to protect the health and life of people and to ensure the vitally important interests of society, other constitutional values.

Since **the purpose of preventing the spread of human communicable diseases in society**, as well as to manage the spread of these diseases, which creates an extraordinary situation in the state, threatening the health and life of most people, and thus ensuring the public interest in the protection of human health, **may determine the necessity of urgent and effective decisions**, under the Constitution, there may be established such a legal regulation, under which **the measures laid down** by the legislature **in the law** for the management of communicable diseases in humans **may be detailed in substatutory legal acts** by laying down therein the scope and duration of the chosen specific measures.

Such a legal regulation that imposes limiting measures or prohibitions on economic activities due to the spread of a communicable disease in society, under the Constitution, *inter alia*, paragraph 3 of Article 46 and paragraph 1 of Article 53 thereof, ~~may be laid down not only if it is established that an~~

This site uses cookies. If you agree, click the "Agree" button or continue browsing. Learn more on the [cookie management page](#).

Mandatory

Functional

Statistical

Marketing

SHOW ADDITIONAL INFORMATION ✓

way as to avoid such damage and to ensure the proper implementation of the constitutional function of the state to take care of human health and the proper implementation of the human rights to the best possible health and health care.

Such measures limiting human rights and freedoms, *inter alia*, in the sphere of economic activity, may be applied only on a temporary basis, i.e. for as long as there is a certain extraordinary situation in the state, or for as long as, on the basis of the special information available at that time, there are grounds to believe that a situation is inevitable. Moreover, the establishment and application of such measures must be based on circumstances indicating a threat to the health and life of many people, such as the speed and extent of the spread of the communicable disease in the community, the workload of health care facilities (*inter alia*, the number of hospitalised persons), and the availability of essential health care services. The Government, having detailed limitations on economic activities in the cases and under the conditions laid down by the law, *having established, inter alia*, specific measures limiting economic activity during a certain period of time, aimed at protecting human health, in accordance with the requirements arising from the constitutional principles of a state under the rule of law, responsible governance, and proportionality, must continually review the specific measures limiting economic activity imposed due to the spread of communicable diseases in society in the event of a threat to human health and life, and reassess whether to apply them in order to prevent threats to human health and life, and to other constitutional values.

When interpreting the impugned legal regulation, the Constitutional Court noted that the prohibition to provide beauty services was established in subitem 3.2.8 of the Resolution as a part of the quarantine measures imposed on public and private sector activities as a result of the unfavourable epidemic situation of the COVID-19 disease (coronavirus infection) (hereinafter referred to as the COVID-19 disease); the Constitutional Court also noted that, under subitem 3.4.4. of the Resolution, one such measure taken in the field of the organisation of the work of health care establishments was the postponement of the provision of dental services, with the exception of the provision of emergency medical care. The Constitutional Court pointed out that the legal regulation established in subitem 3.2.8 of the Resolution had been amended and, since 27 April 2020, certain beauty services (namely hair and nail care beauty services) were allowed under the conditions laid down, i.e. limiting the flow of recipients of services. The Constitutional Court also noted that, according to the impugned and amended legal regulation, the quarantine measures imposed on public and private sector activities and in the field of the organisation of the work of health care establishments as a result of the unfavourable epidemic situation of the COVID-19 disease were applied temporarily – from 16 March 2020 until 1 May 2020.

Having stated that the legal regulation laid down in subitems 3.2.8 and 3.4.4 of the Resolution temporarily restricted the freedom of economic activity of persons engaged in the provision of beauty or dental services, the Constitutional Court further assessed whether the requirements arising from the Constitution were complied with when laying down such a legal regulation. In this respect, the Constitutional Court emphasised that, when assessing the compliance of the impugned legal regulation with the Constitution and the law, account should be taken of, among others, the overall legal regulation established in that Resolution, namely of the fact that, following the declaration of quarantine due to the threats of the spread of the new coronavirus (COVID-19) and the unfavourable epidemic situation of the COVID-19 disease by means of the Resolution, comprehensive measures for the prevention and control

This site uses cookies. If you agree, click the "Agree" button or continue browsing. Learn more on the [cookie management page](#).

Mandatory

Functional

Statistical

Marketing

SHOW ADDITIONAL INFORMATION ✓

In assessing whether the impugned legal regulation, which restricted the freedom of economic activity of the persons concerned, **pursued a legitimate aim and whether such a legal regulation was necessary**, the Constitutional Court noted that the impugned legal regulation consolidated in subitems 3.2.8 and 3.4.4 of the Resolution was established after having assessed the general unfavourable epidemic situation of the COVID-19 disease and the threat and tendencies of the spread of this disease, as well as on the basis of the specific information available at that time and taking into account the novelty and unpredictability of the situation. Having assessed that, **there were grounds to believe that a situation could arise where the failure to take effective measures in time would have caused irreparable damage to the values enshrined in the Constitution, including human health and life**. Therefore, the necessity to adopt urgent and effective decisions was determined by the desire to ensure the constitutionally justified goal and public interest in the protection of human health and prevent the spread of the communicable COVID-19 disease in society, as well as to control the spread of that disease, which may have created a special situation in the country, threatening the health and life of lots of people. Thus, the provision of healthcare could have been disrupted not only for COVID-19 patients, but also for other individuals who might have needed such services. In view of this, the Constitutional Court stated that, in order to protect individuals from health threats (to reduce health risks and, in certain cases where possible, to prevent them), it was necessary to establish a legal regulation restricting freedom of economic activity where that legal regulation was aimed at preventing and managing the spread of the communicable COVID-19 disease.

Furthermore, the Constitutional Court assessed whether the measures taken during quarantine, as consolidated in subitems 3.2.8 and 3.4.4 of the Resolution, which temporarily restricted the freedom of economic activity of persons engaged in the provision of beauty or dental services, **were laid down by means of a law**. The legal regulation related to the powers of the Government in the field of the prevention and control of communicable diseases in humans, among others, with the powers to declare quarantine and to establish the quarantine regime measures, was consolidated in the Law on the Prevention and Control of Communicable Diseases in Humans; therefore, the Constitutional Court decided whether the legal regulation established by means of the Resolution was in line with the legal regulation laid down in the Law on the Prevention and Control of Communicable Diseases in Humans, among others, paragraph 1 of Article 21 thereof.

The Constitutional Court has held that, under paragraph 1 of Article 21 of the Law on the Prevention and Control of Communicable Diseases in Humans, interpreted in conjunction with item 1 of paragraph 3 (wording of 20 April 2010) of this law, the Government, which had declared quarantine on the submission of the Minister of Health, was granted the powers, with a view to limiting the spread of communicable diseases, to establish specific preventive and control measures applied during quarantine, among others, linked to the establishment of special conditions for economic activity and the procedure for the provision of services, which, in order to achieve the above-mentioned objective, could have the effect of temporarily limiting economic activity, including by temporarily prohibiting their exercise. Such special conditions for economic and other activity and the procedure for the provision of services as part of the preventive and control measures applied during quarantine could only be established in the specified case, i.e. after quarantine has been declared, only for the purpose specified in this provision – for limiting the spread of communicable diseases and only for a certain ~~defined period of time, i.e. only for as long as the quarantine regime declared by the Government is in~~

This site uses cookies. If you agree, click the "Agree" button or continue browsing. Learn more on the [cookie management page](#).

Mandatory

Functional

Statistical

Marketing

SHOW ADDITIONAL INFORMATION▼

The Constitutional Court also stated that, under the Constitution, in order to prevent the spread of the COVID-19 disease and thus to ensure the public interest in the protection of health, after the Government has declared quarantine due to the spread of the communicable COVID-19 disease, in accordance with paragraph 1 of Article 21 of the Law on the Prevention and Control of Communicable Diseases in Humans, special conditions for economic and other activity and the procedure for the provision of services as part of the preventive and control measures applied during quarantine could be detailed in the Resolution. Having laid down the legal regulation in the impugned subitems 3.2.8 and 3.4.4 of the Resolution, which temporarily restricted the freedom of economic activity of persons engaged in the provision of beauty or dental services, **the Government implemented the assignment, given to it by the legislature in paragraph 1 of Article 21 of the Law on the Prevention and Control of Communicable Diseases in Humans**, to detail, following the declaration of quarantine due to the COVID-19 disease, special conditions for economic activity and the procedure for the provision of services as part of the preventive and control measures applied during quarantine, with the aim of limiting the spread of the above-mentioned communicable disease. Therefore, the Government did not establish a legal regulation competing with the Law on the Prevention and Control of Communicable Diseases in Humans because, under paragraph 1 of Article 21 of the said law, following the declaration of quarantine, the appropriate quarantine regime had to be approved, i.e. appropriate measures for the prevention and control of the communicable disease during quarantine in order to prevent the spread of the communicable COVID-19 disease had to be established, and one of these measures could be, among others, prescribed special conditions for economic activity and the procedure for the provision of services. In view of the fact that, at the time of the adoption of the government resolution of 14 March 2020, the new and unpredictable situation regarding the spread of the communicable COVID-19 disease, on the basis of the special information available at that time, led the Government to believe that a situation threatening the health and life of many people is inevitable and that the failure to take effective measures in time will cause irreparable damage to the human health and life, **the Government could not delay and had to act accordingly**, i.e. it had to establish appropriate measures for the control and prevention of the communicable disease in accordance with the legal regulation established by the Law on the Prevention and Control of Communicable Diseases in Humans in force at that time, because, otherwise, the preconditions could have been created for ensuring neither the proper implementation of the constitutional function of the state to take care of human health nor the proper implementation of the human rights to the best possible health and health care.

Having regard to this, the Constitutional Court held that the legal regulation established in subitems 3.2.8 and 3.4.4 of the Resolution was laid down in accordance with the provisions of the Law on the Prevention and Control of Communicable Diseases in Humans, including paragraph 1 of Article 21 thereof.

In assessing whether the impugned legal regulation denied the essence of freedom of economic activity, the Constitutional Court noted that the quarantine regime measures established in subitems 3.2.8 and 3.4.4 of the Resolution, which, as mentioned above, restricted the freedom of economic activity of persons engaged in the provision of beauty or dental services, were applied only for a limited period of time. In addition, the Government provided for compensation for the losses incurred as a result of the declaration of quarantine and the application of its measures, among others,

This site uses cookies. If you agree, click the "Agree" button or continue browsing. Learn more on the [cookie management page](#).

Mandatory

Functional

Statistical

Marketing

SHOW ADDITIONAL INFORMATION ✓

characteristics was limited and rapidly changing, the situation was new and unpredictable, and the consequences of the COVID-19 disease were unexplored and only predictable. Therefore, according to the Constitutional Court, **the Government**, when establishing the impugned legal regulation, **had no reason to believe that** to achieve the constitutionally important objective and to implement the public interest – **to protect human and public health**, among others, by ensuring the provision of health care services not only to COVID-19 patients but also to other persons who may have needed such services – **would have been possible, at that time, by less limiting measures** than those established in the impugned subitems 3.2.8 and 3.4.4 of the Resolution.

In addition, taking into account the changing situation, these measures were reviewed and modified after assessing whether the application of the established measures in order to avoid threats to human health and life, as well as other constitutional values, was still necessary. The measures imposed were repealed after it was decided that they were no longer necessary. Therefore, the legal regulation enshrined in subitems 3.2.8 and 3.4.4 of the Resolution followed the principle of balancing the interests of the individual and the public and pursued the general welfare by the People in order to protect human and public health. Thus, the legal regulation consolidated in subitems 3.2.8 and 3.4.4 of the Resolution was not disproportionate to the pursued important objective, arising from the Constitution – the protection of human and public health – and it did not violate Article 46 of the Constitution and the constitutional principle of a state under the rule of law.

This site uses cookies. If you agree, click the "Agree" button or continue browsing. Learn more on the [cookie management page](#).

Mandatory

Functional

Statistical

Marketing

SHOW ADDITIONAL INFORMATION ✓